

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 7
Juli.
1950.
Pris 65 öre

Brunnsborrningar

i berg och rördrivning i lösare jordlager. Råoljedriven brunnsborrmaskin finnes disponibel, där elektrisk kraft saknas. Råd och upplysningar kostnadsfritt.

Vid ordnandet av Eder vattenfråga anlita

Firma Brunnsborrning

PERSSON & OLSSON - HÖÖR

Postbox 274, G. Olssons bostad tel. 645, Höör

A. Perssons bostad tel. Frostavallen 46

KONTOR TEL. 594

Ciser

Det svenska kvalitetsmärket för baddräkter, strumpor, klänningar och trikåvaror av alla slag

Tillverkare:

AB Sveriges Förenade Trikåfabriker

BORÅS

A.-B. Frode Lund

HÖÖR. Tel. 945, 946, 947, 948

Auktoriserad försäljare för:

Chrysler, Plymouth, Standard-Vanguard, Skoda och Volkswagen. Personvagnar.

Scania-Vabis, Fargo Vanguard, last- och skåpvagnar, Ferguson Traktorer.

Utryckningsstation för svensk räddningstjänst.

morgonbris vill ha

trygga och trivsamma sociala villkor för hem- och yrkesarbetande kvinnor, för samhällets alla medborgare.

morgonbris är organ

för Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, som utgör en del av landets största och regerande parti, med möjlighet att utträta något.

Kom med i socialdemokratiska kvinnoförbundet!

Sök medlemskap i ortens socialdemokratiska kvinnoklubb!

Västmannagatan 2, Stockholm. Tel. 11 88 82, 11 88 86.

GAVLEVERKENS

Gasspisar — Vedpisar — Vattenvärmare

I modernaste konstruktion och arkitektur

Tackjärnsgjuteri — modellverkstad

Mek. verkstad — emaljverk

GAVLEVERKEN AB

Tel. 3643

GÄVLE

Tel. 3643

AB STÅLMANUFAKTUR

KAFFETRYCKKOKAREN

SPARPETTER

i rostfritt stål, som sparar kaffe med 40 % mot den gamla kokmetoden och framställer ett förnämligt kaffe med högre arom trots mindre kaffemängd, bildar ingen garvsyra, kokar icke över.

ÅTERFÖRSÄLJES

hos varje välsorterad järn- & bosättningsaffär samt i varuhusen.

FÖRSÄLJNINGSKONTOR:

Drottninggatan 30
Stockholm
Tel. 21 47 11

Pilfinksgatan 8
Göteborg
Tel. 16 20 23

AB Figeholms Bruk Figeholm

Tillverka:

PRESSPAN för elektriskt ändamål av högsta kvalitet och med största genomslagshållfasthet

Textilpresspan — Bokbinderipresspan
Jacquardkort — Registerkartong

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Utkommer varje månad

13:e årgången

Ansvarig utgivare: *Einar Hiller.*
Redaktör: *Sixten Hammarberg.*
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund.
Annonsspriser: 1/1 sid. 275:—,
1/2 sid. 140:—, 1/4 sid. 75:—,
småannonser 65 öre pr mm.
Prenumerationspriser: helt år 7:—,
halvt år 4:—.

Kontrollmärke,
lagligen skyddat

Huvudredaktionen i Stockholm:
Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.

Lokalredaktionen i Malmö:
Kamrergatan 3. Tel. 753 44.
Postgironr 95 00 65.

Socialhjälp i stället för fattigvård

Redan före år 1939, innan De lungsjukas riksförbund slutgiltigt konstituerades, utgjordes en av huvudpunkterna i det program, som var i vardande, "att fattigvården måste bort." En reformering av fattigvården har alltid ingått i förbundets målsättning, även om inte förbundsarbetet bestått i direkta framstötningar och förslag om reformering av gällande fattigvårdslagstiftning. Man kan dock erinra om, att förbundet vid flera tillfällen gjort aktioner i syfte att ge fattigvården en annan karaktär med hänsyn till de tuberkulösa speciella förhållanden. Socialstyrelsens meddelanden till fattigvårdsstyrelserna, att vid bedömning av understödsbehov taga särskild hänsyn till de lungsjukas socialmedicinska särställning, behov av föda, kläder, bostäder m. m., ha tillkommit efter direkta förhandlingar mellan förbundet och statens fattigvårds- och barnavårdsinspektör. Förbundet har i övrigt allt efter skiftande omständigheter sökt ge fattigvården och hjälpformerna mera modern och effektiv utformning.

Det kan vara av intresse att nu — när Socialvårds-kommitten föreslagit en genomgripande reformering av nuvarande fattigvårdslag — något beröra de tuberkulösa ställning inom denna hjälpform. Först bör påpekas, att de tuberkulösa är mera beroende av fattigvården än vad man oftast i allmänhet tror. Detta förhållande har främst sin grund i sjukdomens särpräglade karaktär, dess långvarighet och oftast djupgående sociala sammanhang, vilket medför en ekonomisk utmattning av individen. En utredning, om också inte dagsfärsk, verkställd av socialstyrelsen rörande orsakerna till fattigvårdsbehov, visar att inte mindre än

10 procent av fattigvårdsfallen har sin grund i tuberkulossjukdom. Detta säger åtskilligt, om man har klart för sig, att fattigvården spänner över ett mycket stort register av skiftande behov och nödsituationer.

"Finns det ingen annan hjälp än fattigvården", har oftast varit den bittra reflexionen från många sanatoriepatienter, när vi dryftat olika möjligheter att lyfta dem ur det psykologiska och ekonomiska gungfly, som tuberkulosen oftast utgör. Ordet fattigvård har oftast liksom en magisk inverkan på den hjälpsökande. Själva botten i förödmjukelsen anses nådd, när man måste knacka på fattigvårdens dörr. Därinnanför väntar en sträng granskning, och när man går ut igen tycker man ha fått sig fattigdomens stämpel påtryckt. Man söker oftast så långt möjligt finna andra utvägar för existensen, innan fattigvårdsstyrelsen uppsökes. Här bör framhållas den differens som råder mellan fattigvården och många andra hjälpformer, som i allt snabbare takt växt fram vid sidan av den. Det råder än i dag exempelvis en avsevärd skillnad mellan den sanatoriepatient, som ådragit sig sin sjukdom under sådana förhållanden, att ersättning utgår från riksförsäkringsanstalten och den, som erhåller sin hjälp från en njugg fattigvårdsstyrelse i en mindre kommun. De s. k. riksförsäkringsfallen ha ibland — i förhållande till det rena fattigvårdsklientelet — benämnts "sanatoriernas överklass." Man kan mycket väl förstå, att skillnaden mellan den statliga riksförsäkringen och den kommunala fattigvården inte är ägnad att stärka fattigvårdens ställning som hjälpform hos klientelet. Utan att förneka att fattigvården i många avseenden för-

bättrats, både vad det gäller ekonomiska som personella resurser, framstår den dock ofta som en sista instans, då alla andra utvägar äro stängda. Det är säkerligen också bittert för många helhjärtade människor, som offrat mycket av sina bästa krafter i det sociala arbetet, att fattigvården inte lyckats skaka av sig den armodets och förödmjukelsens stämpel den från sitt historiska ursprung fört med sig. Härtill har även bidragit, att man vid sidan av den egentliga fattigvården sökt skapa närstående hjälpformer "utan fattigvårds karaktär", d. v. s. utan den närgångna behovsprövning och granskning, vilken utgör fattigvårdens grundprincip. Därmed har ju också i andra lagar och förordningar fastslagits att fattigvården är en "sämre" hjälpform än de övriga.

Socialvårdskommitténs nu framlagda förslag till lag om socialhjälp samt lag om socialnämnd m. m. avser att avhjälpa många av de missförhållanden vi i största allmänhet summariskt sammanfört. Förslaget innebär främst, att socialhjälp skall bli en med andra former jämställd hjälpform, vilket betyder att en del tidigare fristående grenar, bl. a. viss arbetslöshetshjälp, kommer att ingå i densamma. Behovsprövningen står kvar, då man förutsätter att socialhjälpslagen, som ersätter nu gällande fattigvårdslag, måste utgöra ett visst komplement till andra grenar av socialvård och att man därför behöver ha en vidsträckt möjlighet till prövning av den hjälpsökandes förhållanden och förutsättningar. För att göra de ekonomiska förutsättningarna för hjälpens effektivitet så lika som möjligt över hela landet föreslås att betydande statsbidrag skall utgå till kommunerna. En viss förenkling av den kommunala organisationen föreslås, bl. a. genom att en socialnämnd i varje kommun skall övertaga de funktioner, som nu handhaves av flera olika organ. Socialhjälp avser också att få en smidig anpassning till övriga sociala institutioner, och dess tyngdpunkt lägges på den förebyggande verksamheten, d. v. s. att så snabbt som möjligt avlägsna individen från understödsstadiet till sådan arbetsvårdande sysselsättning, som ger möjligheter till arbete och försörjning genom egna insatser.

Kommittén har beräknat att reformen om socialhjälp skall kunna träda i kraft samtidigt med den nya kommunindelningsreformen år 1952. Därmed skulle man med större och mera effektivt arbetande kommuner och bättre tillgång till personella resurser ha möjlighet att bringa reformen i funktion i det praktiska livet. Kommittén har velat avvakta en tidpunkt då samhället skulle vara mera moget för reformen. Gällande fattigvårdslag av år 1918 som då och då plåst-

»Den röda begonian« teatersuccé i Norge

Øivind Bolstads berömda sanatorieroman "Den röda begonian" — även utkommen i svensk översättning — har nu också uppmärksamrats av norska riksteatern enligt vad tidskriften *Trygd og Arbeid* meddelar. I dramatiserad form har denna skildring av lungsjukas problem inte bara uppförts i Oslo utan även på ett stort antal platser i landsorten. Man förstår också att bokens starka och levande realism mycket väl lämpar sig för teatern. Man kan här tala om en propaganda för de lungsjukas problem av mycket högt konstnärligt och kulturellt värde. Inte bara norsk teater och skådespelarkonst utan även de lungsjuka i Norge äro att gratulera, därför att det här rör sig om en handling, som verkligen går på djupet med problemen i de lungsjukas tillvaro. Detta sker tyvärr inte ofta, när det rör sig om litterära skildringar om tuberkulosen. Kan man möjligen vänta sig något liknande även inom svensk teater? Skulle man inte trots allt kunna tänka sig att stoppa undan några av de mera urvattnade pjäserna och ge plats åt en social skildring av i dag — om de människor, som lever i trångmål mitt ibland oss!

rats om med mindre ändringar skulle därmed försvinna både till namn och innehåll och en ny epok inledas. För oss är det inte möjligt att nu gå in på någon granskning av det drygt 600 sidor tjocka betänkandet med dess rikedom på detaljer. Det blir oss måhända möjligt att i samband med remissbehandlingen återkomma med några synpunkter på detta märkliga förslag inom svensk socialvård.

Sixten Hammarberg.

Litteraturanvisningar: Till ledning för mera ingående studium av socialhjälp och därmed sammanhängande förslag hänvisas till Socialvårdskommitténs betänkande: Förslag om socialhjälpslag samt lag om socialnämnd m. m. (SOU 1950:11 kan erhållas genom bokhandeln). I Svenska Socialvårdsförbundets tidskrift, häfte 2, 1950 finns en sammanfattning av förslagen skriven av generaldirektör Karl J. Höjer. Denna sammanfattning kommer att tillhandahållas som särtryck och kan rekv. från Svenska Socialvårdsförbundet, Regeringsgat. 54, Stockholm. Pris 90 öre.

MAN skriver I PRESSEN

Johannesberg yrkesskola för partiellt arbetsföra i Norrbotten?

Enligt vad *Norrbottens Kuriren* meddelar har man för avsikt att omorganisera Johannesbergs yrkesskola så att den skulle kunna mottaga ett betydande antal partiellt arbetsföra inom Norrbotten. Genom ombyggnad och upprustning kan skolan få goda möjligheter till mångsidig yrkesutbildning. Härigenom skulle inte minst de av tuberkulos drabbade — som i Norrbotten

uppgå till ett betydande antal — kunna utbildas till ur hälsosynpunkt lämpliga yrken. Planerna ha ingående dryftats vid en stor konferens i Luleå med representanter för landstinget, arbetsmarknadsstyrelsen och kommunala myndigheter m.fl. Såsom representanter för länets centralorganisation för tuberkulösa och De lungsjukas riksförbund deltog förbundsstyrelseledamoten Widar Östling, Luleå, och förbundssekreteraren Kurt Kristiansson, Stockholm. En kommitté är tillsatt med en snabbutredning av hela frågan. Här om skriver tidningen bl. a.:

Kungslinjen i hr Östlings och eftervårdskommitténs tankegång är att åstadkomma en yrkesundervisning, som faller inom ramen för den reguljära och anknäver till områden, som bäst gynnar näringslivets utveckling. Undervisningen skulle därför främst gå ut på att nyttiggöra produkterna från NJA:s valsverk, och det var en synpunkt som fullt ut accepterades av socialdepartementet.

Yrkesskolan skulle få inte mindre än sju grovmekaniska avdelningar, och dessutom avdelningar för snickeri, radioservice, elmontage och flera andra lämpliga grenar. Förhoppningen är nu, att den kommitté med representanter från socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, yrkesskolöverstyrelsen och landstinget, som snabbutredde, verkligen lyckas ordna gedigen utbildning för de partiellt arbetsföra, så att man i fortsättningen slipper råka i schackrares händer. Men alla kan inte nås av utbildningen på Johannesberg, och för dem får eftervårdskommittén

även i fortsättningen försöka ordna på bästa sätt med kortare kurser, lån och andra hjälpformer.

— Med hjälpen efter skolorna för de partiellt arbetsföra har det brustit mycket från samhällets sida, framhöll landstingsdirektören. Han tyckte att de borde kunna användas mer i skrivgöromål, inte minst vid landstingets inrättningar, och kan en handelskurs ordnas blir det nog så. Likaså borde många kunna anställas i ett flertal andra sysslor inom sjukvårdsväsendet. På tal om kioskhandeln har landstinget en kommitté som funderar på att vid sjukvårdsanstalterna bygga kiosker och hyra ut dem till högstbjudande samt använda medlen till åtgärder för partiellt arbetsföra.

F. d. tvättinrättning blir ny arbetsvårdsverkstad i Västerås.

I Västerås har man tidigare visat friska initiativ för att bereda partiellt arbetsföra sysselsättning. Och detta intresse för produktiv socialvård tycks inte vara någon tillfällighet. Status har tidigare i en artikel redogjort för arbetsträningsverkstaden vid sanatoriet i staden. Nu har man senast i avvaktan på en större nybyggnad för arbetsvård — byggt om en tvättinrättning, som tillhört epidemisjukhuset i Västerås till arbetsträningsverkstad. *Vestmanlands Läns Tidning* skriver om den nya verkstaden:

Arbetsträning, inte utbildning och omskolning, skall ske i denna verkstad, som i själva verket är ett provisorium och skall följas av ett arbetsträningsinstitut i en specialbyggd fabrik för partiellt arbetsföra så småningom, om det går som arbetsvårdsnämnden i länet har tänkt sig. Verkstaden kommer att utnyttjas till bristningsgränsen, för det finns många partiellt arbetsföra, som är i behov av konditions- och funktionsförbättrande träning.

De, som intages på verkstaden, får ackordslön efter samma principer som i öppna marknaden. Lönen är inte det viktigaste i detta sammanhang, men den stimulerar naturligtvis de arbetande, liksom också känslan av att uträtta något produktivt. Vad som skall göras på verkstaden är främst monteringsarbeten för Aseas räkning. Det viktigaste är träningen för de partiellt arbetsföra. Det är den man skall inrikta sig på först och främst, och därför måste man kanske ibland göra arbetsmomenten svårare än de verkligen är — bara för att träningen skall bli den önskvärda. Syftet med arbetsträningen är att nå dithän, att de partiellt arbetsföra kan få anställning ute i näringslivet.

En excenterpress med en kapacitet på 16 ton installerades i går och i den första utrustningen ingår även en gängmaskin och tre punktsvetsaggregat. Läkartillsynen skall förste provinsialläkare G. Ankarswärd svara för.

Verkmästare vid verkstaden blir Sigurd Eriksson, tidigare

Riksförbundet visar fortsatt framgång över hela landet

14 nya föreningar — sammanlagt 135 lokalorganisationer — förbundets
programskrift har utgått i 50,000 exemplar

De lungsjukas riksförbunds verksamhetsberättelse för tiden 1 april 1949—31 mars 1950 föreligger nu färdig. Jubiléumsåret — förbundet firade som bekant sitt tioårsjubiléum sommaren 1949 — har kännetecknats av fortsatt framgång, särskilt på det organisatoriska området. Främst kan noteras ett betydande tillskott i förbundets medlemsantal — inte mindre än 14 nya föreningar ha bildats. De nybildade föreningarna äro följande:

Centralorganisationen för Lungsjuka i Västmanland, Blekinge Läns Centralorganisation för lungsjuka, Trelleborgs Konvalescentförening, Ockelbo Konvalescentförening, Vimmerbyortens Konvalescentförening, Avestaortens Konvalescentförening, Ludvikaortens Konvalescentförening, Byske Konvalescentförening, Föreningen för Lungsjuka i Köping, Konvalescentföreningen Aros, Fagerstaortens Konvalescentförening, Karlskronaortens Konvalescentförening, Ronnebyortens Konvalescentförening, Karlshamnortens Konvalescentförening, Sölvesborgsortens Konvalescentförening, Konvalescentföreningen Gränsen, Patientföreningen Gagn och Glädje, Härjedalens Patient- och Konvalescentförening.

Under året har Säffle patientförening upphört, då sanatoriet kommer att nedläggas. Konvalescentföreningen för Tbc-lungsjuka i Blekinge län och Föreningen för Lungsjuka i Västmanland har efterträts av ovan nämnda centralorganisationer.

Centralorganisationerna börja allt mera taga hand om de stora frågorna inom länen, såsom samarbete med landstingen i eftervårdsfrågor, större konferenser och förhandlingar, som gälla länen i dess helhet o. s. v. På det organisatoriska området ha centralorganisationerna att hålla en intim kontakt med sanatorier och mindre lokalföreningar för konvalescenter och på så sätt få en bättre planering och bestämda arbetsplaner för de lungsjuka inom varje län.

Möten och konferenser m. m.

Tyngdpunkten i föreningsarbetet ligger alltjämt i upplysningsarbetet, och i spåren av möten och konferenser växer i regel de praktiska åtgärderna fram. De stora konferenser som varit melodin i förbundsarbetet under åtskilliga år fortsätta.

Numera anordnas de ofta tillsammans med andra organisationer för partiellt arbetsföra. Dessutom är

instruktör vid träningsverkstaden på sanatoriet. Verkmästarebefattningen omfattar även sanatoriets verkstad, där en ny instruktör skall anställas. Till sin hjälp vid den nya verkstaden får hr Eriksson en lagbas, som för övrigt är f. d. konvalescent och själv genomgått arbetsträning.

Diplomycin nytt antibioticum mot tuberkulos.

Ett nytt antibioticum kallat diplomycin har för första gången prövats i vårt land med gott resultat. *Svenska Dagbladet* refererar ur en framställning i *Läkartidningen* av dr G. Hackzell av vilken framgår att ett mycket allvarligt fall av hjärnhinneinflammation behandlats med det nya medlet:

Det gäller här en 7-årig pojke med en bakteriologiskt säkerställd tuberkulös meningit, som man beslöt behandla med det nya medlet sedan uppgifter utifrån ingått om att diplomycinet skulle vara verksamt också mot tuberkelbakterier. Vederbörande hade i 3 månader behandlats med streptomycin, sulfapreparat och PAS men med undantag för kortvariga, övergående förbättringar försämrades han undan för undan. Vid

avbrytande av streptomycinmedikationen konstaterades fortfarande rikligt med troligen streptomycinresistenta tuberkelbakterier. Redan 10 dygn efter det att den intravenösa diplomycinbehandlingen sattes in inträdde emellertid en märklig klinisk förbättring. Tuberkelbacillerna försvann och antalet celler minskade väsentligt. Såväl elektroencefalografiska undersökningar som lungröntgen uppvisade markerade förbättringar. Patienten är nu i ett mycket gott skick. Aptiten är god och viktökningen tillfredställande.

Man avvaktar nu med stort intresse en bakteriologisk och biologisk undersökning av det nya medlet, och naturligtvis måste man ha ett större antal behandlade fall som stöd för ett vidare bedömande av medlets verkan och effektivitet. Alla tecken tyda emellertid på att kemoterapien är på frammarsch i hela världen. I ovan nämnda framställning av dr Hackzell framgår också att streptomycinet har visat sig överlägset vid hittills komplicerade fall av kikhosta hos späda barn och i flera fall varit direkt livsräddande.

länsarbetsnämnder och landstingens eftervårdskommittéer ibland medarrangörer.

Verksamhetsårets konferensstäder har varit: (arrangörerna inom parantes) Malmö (De Lungsjukas förening), Ystad (Samarbetskommittén för partiellt arbetsföra), Nässjö (Länsarbetsnämnden, Jönköpings Läns Lungsjukas Centralorganisation och de vanföras lokalorganisation i Jönköping), Borgholm (Ölands Konvalescentförening och Kalmar läns Centralorganisation för lungsjuka), Falun (Länsarbetsnämnden och de partiellt arbetsföras organisationer), Norrköping (De partiellt arbetsföras samarbetskommitté), Uppsala (Länsarbetsnämnden och de partiellt arbetsföras organisationer), Värnamo (Länsarbetsnämnden och de partiellt arbetsföras organisationer).

Konferenserna har antingen varit länsomfattande eller också avsett större städer. Fyra konferenser omfattade två dagar och lika många en dag.

Anslutningen till konferenserna har i allmänhet varit god och framförallt representativ. Som talesmän för De lungsjukas riksförbund ha förbundsordföranden, riksdagsman Sigfrid Jonsson, förbundssekreteraren, Kurt Kristiansson, och ombudsman Carl Mohlin, medverkat.

Dessutom har som föredragshållare anlitats medicinskt sakkunniga, representanter från arbetsmarknads- och pensionsstyrelsen, landsting och kommuner, arbetsmarknadens parter m. fl. Värdefulla debatter har brukat följa på inledningarna.

Studie- och utbildningsarbete

Den mera interna skolningen av medlemmarna ha fortsatt i växande omfattning. Förbundets paroll har alltid varit, att tiden på sjukhusen liksom konvalescenttiden efter utskrivning skall i görligaste mån användas för studier och intellektuell utveckling. Detta blir oftast också en förberedelse för yrkesutbildning eller omskolning till ur hälsosynpunkt lämplig sysselsättning. Som inledning till detta betydelsefulla arbete på sanatorier och inom lokalavdelningar landet runt anordnar förbundet varje år en utbildningskurs för studieledare och instruktörer. Årets utbildningskurs omfattade tiden 3—17 sept. och ägde rum på Bommersviks folkhögskola i Södermanland.

Under sommaren bedrevs intensiva förstudier i av förbundet sammanställd litteratur.

Kursprogrammet omfattade bl. a. följande föreläsningar: "Svensk socialpolitik" fil. mag. Åke Elmér, "Den statliga kommittén för partiellt arbetsföra" byråinspektör Nils Ström, "Invalidpension och sjukbidrag"

sekreterare Per Bruswitz, "Vad kommer efter fattigvårdslagen" generaldirektör E. Bexelius, "Den allmänna sjukförsäkringen" byråsekreterare E. Malm, "Den framtida bostadspolitik" kanslirådet Gunnar Ekdahl, "Arbetsförmedlingen och de partiellt arbetsföra" byråinspektör Roland Ericsson, "Svenska Nationalföreningens mot Tuberkulos verksamhet" doktor John Lundqvist, "Socialarbetarens uppgifter" syssloman Einar Lind, "Vad innebär medlemskapet i ABF?" ombudsman Bo Carlsson, "Den sociala omvårdnaden inom 4-årsplanens ram" byråchef Per Eckerberg, "Arbetsgivarens syn på de partiellt arbetsföra" ingenjör Harald Boye.

*

Dessa glimtar ur verksamhetsberättelsen ger endast en begränsad uppfattning om förbundets arbete. I detta sammanhang behöver bara nämnas remissyttranden till olika instanser, förhandlingar om praktiska åtgärder för arbetsvård m. m. mellan förbundet, myndigheter och andra intresseparter, vilket arbete ökar i och med det livliga reformarbete som pågår. Det har också framstått ett allt starkare behov av en koncentrerad framställning om förbundets mål. Programskriften "Produktiv socialvård är samhällsekonomi" har härvid visat sig vara en effektiv upplysnings- och propagandaskrift och efterfrågan av densamma har ständigt ökat. Vid verksamhetsårets slut hade en upplaga av 50.000 ex. distribuerats ut över hela landet, men den har dock visat sig otillräcklig. Ett tilltryck av ytterligare 20.000 ex. är därför redan verkställd, så att var och en som verkligen vill sätta sig in i förbundets arbete och mål skall kunna erhålla skriften. Den har tillhandahållits kostnadsfritt trots den stora upplagan och därmed sammanhängande kostnader för tryckning och distribuering.

Verkstaden för partiellt arbetsföra i Varberg redan igång

Den tidigare planerade arbetsvårdsverkstaden vid Monarks cykelverkstad i Varberg har nu startat. Den nya verkstaden upptar ett 20-tal arbetsplatser, där de anställda kommer att sysselsättas med olika monteringsarbeten. De första tre månaderna blir timlönen 1,25, men de som vill utföra arbetet på ackord får de priser som tillämpas inom fabriken i övrigt.

Varbergs stad har lämnat ett anslag för ändamålet på 5.000 kr. och det beräknas att varje anställd till att börja med skall kosta staden 15 öre per timme. Verkstaden har inrymts inom Monarks fabriksområde men ingår ej i det egentliga fabrikkssystemet utan är åtskild från övriga arbetslokaler. Den kallas "den skyddade verkstaden för partiellt arbetsföra."

GENOM MINA SOCIALA

Om veckopress och ljusets bonde m. m.

Spritkonsumtionen ökade i fjol från 5,99 liter spritdrycker till 6,04 liter, en anmärkningsvärt stor siffra, som t. o. m. överträffar "rekordåret" 1922. De samlade utgifterna för sprit, vin och öl rörde sig i fjol omkring 950 miljoner, vilken summa alltså är ett mått på det värde konsumenterna sätter på alkoholhaltiga drycker —.

Den här lilla ingressen är knyckt från en kollega, som sysslar med nykterhetsvård. För vår del vilja vi bara konstatera, att det drickes mycket just nu. Sommarvärmen har stegrat konsumtionen inte av alkoholhaltiga drycker — utan sockerdricka — tro vi. Fast någon statistik ha vi inte. Rent logiskt kan man väl dock utgå från att konsumtionen ökas med antalet

värmegrader. Det vill väl heller inte statistiken förneka?

Nu finns det faktiskt folk, som är lika törstiga både vinter och sommar. Det är väl den sortens folk man gör nykterhetsstatistik över. Stabilitet måste det vara även över alkoholkonsumenter. Men det finns andra former av konsumtion. Exempelvis veckotidningar! Och där är det heller inget fel på aptiten. Då vi ibland åker tåg kommer veckotidningsförsäljarna, svettöppande med stora, tunga väskor lastade med kolorerad veckopress. Och deras mödosamma vandring genom trängsel och korridorer ger rik valuta. Ivriga händer sträckas ut efter tidningarna, och nya packor av ökenromantik och filmstjärnor lastas in i en aldrig sinande ström på hela svenska folkets järnväg. Vilka människor är det som läser veckopressen, frågar den statistiskt intresserade? Vi ha funnit att intresset finns ganska jämt fördelat över åldersgrupper och socialgrupper. Först är det naturligtvis de mycket unga damerna, som med ett outgrundligt uttryck i ögonen sluka romantiken, sida upp och sida ned. Men det finns också gråhårsdamer — och till och med äldre herrar — som verka riktigt veckotidningsbitna. Men de riktiga statistikexperterna plocka väl fram de riktiga tabellerna. Och i dessa blir väl ändå ungdomen i majoritet.

En gång såg vi en försäljare tappa en stor bunt veckotidningar vid en liten station, där några kor betade vid sidan av banvallen. Den muntra sommarvinden förde veckotidningarna till kossorna, som med samma outgrundliga uttryck i ögonen som de läsande damerna på tåget mumsade i sig de granna omslagen med filmstjärnor, ökenromantik och allt. Vi tänkte då på att det en gång fanns en man, som kallades *ljusets bonde*. Han levde någon gång på 1800-talet, och han ville att alla svenska barn skulle få gå i skola och lära sig läsa. Den bonden har fått sitt namn i historien såsom en stor kämpe för kultur. Vi undrar vad den mannen skulle ha tänkt, om han vetat hur våra läsvanor skulle urarta. Eller om han sett det outgrundliga uttrycket i de veckotidningstuggande kossornas — förlåt vi mena de veckotidningsläsande unga damernas ögon!

Ting.

PAPWORTH — ett experiment?

Har Ni hört talas om Papworth? Bakom ordet ligger — som också artikelförfattaren angiver — närmast vad vi svenskar kallar: "ett experiment." Papworth är de tuberkulösas eget samhälle i England, ett samhälle med näringsliv, bostäder, affärer, kyrka — precis som andra engelska samhällen. Det märkliga ligger i att befolkningen här, med några undantag, helt utgöres av tuberkulösa.

När vi i Sverige tillsatte en statlig utredningskommitté med uppgift att utreda och framlägga förslag om bl. a. de lungtuberkulösas sysselsättning var det ganska naturligt, att man frågade sig vad andra länder gjort för att komma tillrätta med samma problem. En delegation inom den statliga utredningskommittén fick i särskilt uppdrag att bl. a. besöka England för att se vad man där åstadkommit för de partiellt arbetsföras sysselsättning. Förste byråinspektör Nils Ström, som varit chefssekreterare i den statliga utredningen, deltog i denna studieresa. Han skildrar här några intryck från ett besök i Papworth — de tuberkulösas eget samhälle. Till byråinspektör Ströms skildring vilja vi endast tillägga, att denna form av sysselsättning naturligtvis inte är den enda utan endast en gren av den mångfald åtgärder engelsmännen vidtagit för att underlätta utkomstmöjligheterna för sanatoriepatienter. För oss ter sig detta, som framhållits, närmast som ett experiment, en form av sysselsättning och samhällsbildning för mera kroniskt betonade tuberkulosfall, människor, som måste stå under kontinuerlig hälsokontroll och arbeta under mera skyddade förhållanden.

Den som reser till England önskar gärna besöka någon av de gamla över hela världen välkända universitetsstäderna Oxford eller Cambridge. Har man kommit till Cambridge kan man, sedan man tagit del av dess sevärdheter, kosta på sig en taxi — om nu inte busstiderna passar — för att åka till Papworth Hall, som ligger ca två mil därifrån. I och för sig upptäcker man ingenting märkvärdigt, då man närmar sig byn. Den ser ut precis som vilken engelsk by som helst. Man ser en liten bykyrka ett posthus och ett café, som hör till varje liten by på den engelska landsbygden. Men ser dock att det finns en viss industri där, men formatet är inte sådant, att man fäster sig särskilt mycket vid detta förhållande. Vidare ser man en kricketplan och en fotbollsplan, men detta brukar ju också höra till. Mellan träden skymtar man dock

på höger hand, d. v. s. om man kommer söderifrån, några större komplex och då frågar man sig kanske vad det kan vara för stora hus, som placerats så här mitt på landet. Frågar man någon på gatan hänvisas man sannolikt till en gammal förnäm byggnad, engelskt herresäte, som vid närmare konfraitation visar sig vara administrationsbyggnaden för the Papworth Village Settlement, som hela byn kallas officiellt. Den pampiga herrgårdsbyggnaden kallas Papworth Hall varav byn fått sitt namn.

I denna blir man om man har tur, vilket vi hade, mottagen av chefsläkaren dr Stott samt institutionens sekreterare Johnson. Medan vi bjuds på en kopp te i den rymliga och vackra hallen låter vi Johnson berätta litet för oss om Papworth.

Verksamheten vid Papworth startades år 1918 av dr Pendrill Varrier-Jones. Syftet med densamma var att ombesörja sjukhusvården för tuberkulösa, men en sjukhus- eller sanatorievård som avvek från det annars vedertagna. Man nöjde sig icke med bara sjukvård. Man gick ett steg längre. Man införde arbete, som ett naturligt led i behandlingen. Gången härför är följande.

Sedan den mest akuta medicinska behandlingen avslutats, får patienten börja arbeta under en kortare tid per dag, samtidigt som han står under kontinuerlig och betryggande hälsokontroll. Alla som börja arbeta göra detta utan att åsidosätta sanatorievården. I regel få de börja med någon timmes arbete, sällan mer än halv dag. Resten av dagen ägnas åt vila. Arbetets inverkan på hälsotillståndet iakttages noga av läkare, som också gör regelbundna ronder på de olika arbetsplatserna. Antalet arbetstimmar ökas sakta och stadigt, beroende på läkarens iakttagelser. Ända tills patienten är färdig för fulltidsarbete, lever han under sanatorierutinen med iakttagande av vilotimmar etc. Under den tid patienten har deltidsarbete erhåller han som regel samtidigt yrkesutbildning. När han är färdig för full arbetstid, har han således samtidigt erhållit god utbildning i ett för honom lämpligt yrke. De patienter som genomgå yrkesutbildning under deltid, erhålla viss ersättning från den allmänna sjukförsäkringen, i regel dock ej överstigande 10 shilling ca 7:35) per vecka.

När en patient tillfredsställande kompletterat sin utbildning och arbetat 6 timmar per dag under en tid approximativt 3 månader — samt det anses att hans hälsotillstånd medger fulltidsarbete, beslutar en sär-

skild kommitté, som består av överläkaren, husmodern, verkstadschefen, arbetsledaren och sekreteraren, att patienten kan åtaga sig fulltidsarbete. Till grund för bedömandet ligg rapporterna från läkaren och arbetsledningen.

När en patient blivit accepterad för arbete på fulltid, erhåller han en lön, om vars storlek överenskommelse träffas med fackorganisationen. Patienten blir garanterad arbete i förhållande till vad hans hälsotillstånd tillåter. Arbetsplatsen hålles öppen för honom, även om han på grund av återfall måste återgå till ny sanatorievård.

Samtidigt med att patienten kan arbeta full tid överflyttas han från sjukhuset till ett inackorderingshem, eller om han har hustru och familj till en familjebostad i byn. Här lever patienten ett fullt normalt liv, fritt från omedelbar disciplin och restriktioner, samtidigt som han står under medicinsk kontroll. Han försörjer sig själv, betalar för sitt uphälle och erlägger hyra för sin familjebostad. Han har fri läkarvård för sig och sin familj. Han undersöks regelbundet av lä-

kare och kan komma in på sjukhuset när som helst om det skulle bli nödvändigt. Så långt behöver det emellertid sällan gå, eftersom den medicinska kontrollen i arbetet möjliggör att anpassa arbetet efter patientens krafter och förmåga.

Vi låter Johnson berätta vidare om Papworth.

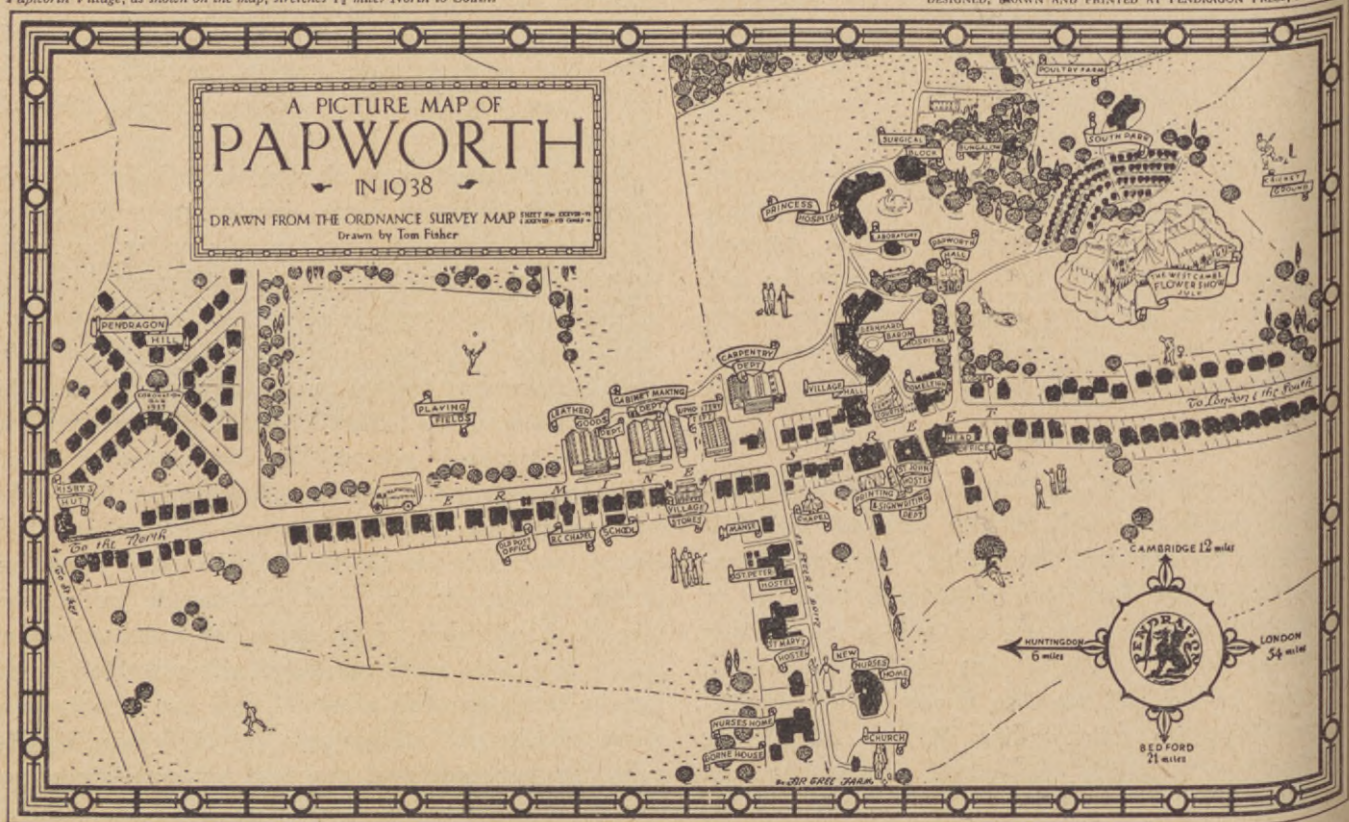
Institutionen startade först med 50 platser. Nu har man 515 vårdplatser. Hela byn har f. n. ca 1.700 invånare, vilka samtliga arbeta åt eller äro beroende av institutionen. The Papworth Village Settlement är privatägt och registrerat såsom ett icke vinstgivande bolag. All vinst på rörelsen skall gå till utvidgning och förbättring eller på annat sätt komma medlemmarna i settlementet tillgodo.

Papworth är öppet för två huvudtyper av patienter, dels sådana som behöva sanatorievård, men ha goda utsikter till förbättring genom vila och kollapsterapi, dels sådana, som redan på annat håll fått sanatorievård, men som äro i behov av konvalescens och arbete under skyddande förhållanden.

Settlementet omfattar bland annat ett sjukhus för

Papworth Village, as shown on the map, stretches 1½ miles North to South.

DESIGNED, DRAWN AND PRINTED AT PENDRAGON PRESS, PAPWORTH

"THE PEOPLE, NOT THE BUILDINGS, ARE THE CITY."

With Best Wishes for a Merry Christmas
and a Happy New Year.

Här se vi en karta över Papworth, de tuberkulösa eget samhälle i England.

En villa i Papworth för tuberkulösa med många fönster, mycket ljus, och gott utrymme för familjerna.

Läderindustri har visat sig vara bra sysselsättning för tuberkulösa i England. Här se vi två arbetare vid maskinerna.

manliga medicinska fall med 113 platser, ett likadant för kvinnliga om 66 platser, ett för bröstkirurgi om 27 platser, ett för ortopediska fall på 40 platser, ett sanatorium för män med 100 platser och ett för kvinnor om 67 platser. Dessutom finnes två eftervårds-sjukhus eller konvalescenthem med sammanlagt 102 platser, 5 moderna och fullt utrustade verkstäder, som kan sysselsätta ca 100 arbetare, samt en hönsfarm. Av verkstäderna är den ena en snickerifabrik, där man tillverkar möbler, hönsbus (modell mindre), segelflygplansgarage m. m., en verkstad finnes för tillverkning av alla slags lädervaror, väskor m. m., ett sadelmakeri, där man stoppar möbler och tillverkar madrasser etc., samt slutligen ett tryckeri samt ett bokbinderi. I byn finnes en modern livsmedelsaffär, en diversehandel, ett postkontor, tre kyrkor, varav en anglikansk, en romersk-katolsk och en metodistkyrka, en samlingslokal med 500 platser, där film- och teaterföreställningar förekomma samt dans anordnas vissa kvällar.

Settlementet har ca 160 familjebostäder om i regel 4-6 rum. (Observera det efter svenska förhållanden spatiösa utrymmet!) Efter kriget har man där liksom på andra håll i England måst uppföra fabriksgjorda nödbostäder, s. k. prefab. Byggnadsmaterialet består av någon slags eternit och fyllningen i väggarna utgöres av glasull. I fråga om storlek påminna dessa om våra s. k. småstugor. De bestå av ett relativt rymligt vardagsrum, kök samt två sovrum.

Sedan vi sålunda fått den yttre ramen för institutionen skisserad känna vi oss manade att ställa några frågor till den medicinska sakkunskapen, dr Stott. Först kommer då den gamla smittoskräcken i tankarna. När man nu bor så här många tbc-patienter samlade på en plats, hur ser vanligt folk på en sådan ort? Är man rädd för att umgås med Er? Man får ett litet oförstående leende till svar och skäms över den dumma frå-

gan. Svaret kommer emellertid. Endast 2/3 av vår arbetsstyrka inklusive förmän och arbetsledare ha rekryterats från f. d. tbc-patienter. Resten har rekryterats från fullt friska, utifrån. Här har aldrig mig veterligt förekommit ett enda nytt tbc-fall bland dem som rekryterats utifrån, ej heller har några nya tbc-fall upptäckts bland barnen som bo i byn. Den noggranna medicinska kontrollen förebygger sådant. Lugnad av detta meddelande ställer vi en fråga till. Hur går det med försäljningen av färdiga alster? Är inte folk rädda att bli smittade av varor som komma härifrån? Vi ha aldrig märkt något av detta, blir svaret. Enligt vad som konstaterats kunna tbc-bacillerna icke leva utanför människokroppen mera än högst en månad, upplyser dr Stott. Vi lagra alla varor en månad, varigenom risken för överförande av smitta genom våra produkter eliminerats.

Förekommer det ofta recidiv bland dem som utskrivits såsom arbetsföra, blir vår nästa fråga? Visst har det förekommit något enstaka fall, svarar dr Stott, men frekvensen bland våra arbetare är mycket mindre än bland dem som utskrivits direkt och rest härifrån. Våra fall är dessutom mera godartade, eftersom de upptäckes i tid.

Under våra värdars ciceronskap göra vi sedan en tur genom de olika anläggningarna. Vi kan endast konstatera att allt ser ytterst normalt ut. Något spår av sjukvård eller sjukhusrutin kan minst av allt förmärkas på de olika verkstäderna. Det skulle kunna vara vilken verkstad som helst var som helst i England.

Besöket har givit oss något att tänka på. Detta är icke ett experiment längre. Det är en utforskad och under årtal prövad behandlingsmetod, som ger överlägsna resultat. Det är melodin för de svårare tbc-fallens sociala återanpassning. Det är vägen tillbaka till arbete, hälsa och trygghet.

Nils Ström.

LJUSBACKEN

Sven O. Bergkvist är representerad i den samlingsvolym noveller, som Bonniers hösten 1949 gav ut under namnet "Ny prosa". Samlingen inleds med en kortare presentation av de olika författarna, och den intresserade kan där om Sven O. Bergkvist inhämta att han kommer ur norrländsk arbetarmiljö och sina några och tjugio år till trots redan hunnit med att få åtskilliga törnar av en hård och snål verklighet. Till proletär ungdoms vanliga livserfarenheter kan han lägga upplevelsen av vad det vill säga att vara ung och bli sjuk och tvingas till åtskilliga års anstaltsvistelse. Han har en långvarig tuberkulos-sjukdom bakom sig.

Det var under dessa anstaltsår han började skriva noveller, "skrev noveller på löpande band med blyerts i tryckbokstäver", som han någonstans sagt på tal om sitt författarskaps begynnelse. Det lossnade så småningom, och han har de sista åren flitigt medarbetat i tidningar och tidskrifter bland vilka senare Status är en.

Tre av de fyra noveller varmed Sven O. Bergkvist är representerad i "Ny prosa" handlar om lungsjuka, och om ett sanatorium och dess människor handlar också hans roman "Vandring till Ljusbacken" som kom ut för bara ett par månader sen.

"Vandring till Ljusbacken" är alltså en sanatorieroman och som sådan en intensiv och känslig människas försök att lägga fram starkt upplevda livserfarenheter. Hans bok är inte den första sanatorieskildringen i vår litteratur — sannolikt inte heller den sista — och det är självfallet att vi även i denna berättelse möter åtskilligt, som vi känner igen från andra sanatorieromaner och som måste finnas med för att till läsaren förmedla sanatoriemiljöns speciella atmosfär, denna blandning av ro och oro, mod och fruktan, strävan och uppgivelse: morronhostan som rullar genom väggar och korridorer, klirret från spottkoppar och urinflaskor, rondens slentrian med dess oändlighetsdistans mellan läkaren och den sjuke, tysta turens drömdvala och kvällarnas vemodsdunkel i sjuksalarna.

Men det vore orättvist både mot vår tuberkulosvård av i dag och mot författaren om man inte påpekade att "Vandring till Ljusbacken" tilldrar sig i förfluten tid. Skildringen är förlagd till ett av dessa små primitiva bygdesanatorier, som det förr fanns så gott om i vårt land men som nu håller på att alldeles försvinna.

I en av sina noveller i "Ny prosa", den heter förresten "Kontrollröntgen", berättar Sven O. Bergkvist om en f. d. sanatorievårdad pojke, som kommer till dispensären för kontroll av sitt hälsotillstånd. Inne i röntgenrummet trycker han sin nakna överkropp mot den kalla röntgenplåten och när han berättar om det säger han att han trycker sitt bröst mot "framtiden". I den framkallade röntgenbildens skuggor och dagar ligger svaret på pojken framtid.

Men också ur en annan synpunkt är röntgenbilden framtiden, tuberkulosbekämpandets framtid. Och bygdesanatoriet dess förflutna, om inte hela dess förflutna så i varje fall en betydande

Författaren Sven O. Bergkvist.

del. Utan att förfalla till högtidlighet kan man därför våga påståendet att "Vägen till Ljusbacken", avsiktligt eller oavsiktligt vad vet vi, speglar ett avsnitt av utvecklingen inom svensk tuberkulosvård, en utveckling som man inte kan undgå att vara tacksam för. Därmed inte sagt att allt är bra som det nu är.

Denna bok är emellertid inte bara en berättelse om anstaltsisolerings under glädjelösa och pressande förhållanden, inte bara en skildring av hur tillvaron för inte så många år sen kunde te sig för tuberkulösa kroniker utan hopp om tillfrisknande. Den är också berättelsen om mänsklig resignation inför ofattbart svåra livsvillkor, resignation inte som en av flera möjliga heter utan som den enda utvägen. Vandringen till Ljusbacken leder bort från livet och endast genom att acceptera sjukdomen blir sjukdomens villkor uthärdliga.

Som en annan lungsjuk, Edith Södergran, formulerat det:

*"Vi böra älska livets långa timmar av sjukdom
och trånga år av längtan
såsom de korta ögonblick då öknen blommar."*

Det är bara så svårt.

H. S.

"Ny prosa". Albert Bonniers förlag. Pris kronor 10:50 häft.
Sven O. Bergkvist: "Vandring till Ljusbacken". Albert Bonniers förlag. Pris kronor 5:50 häft.

Med dikten som yrke

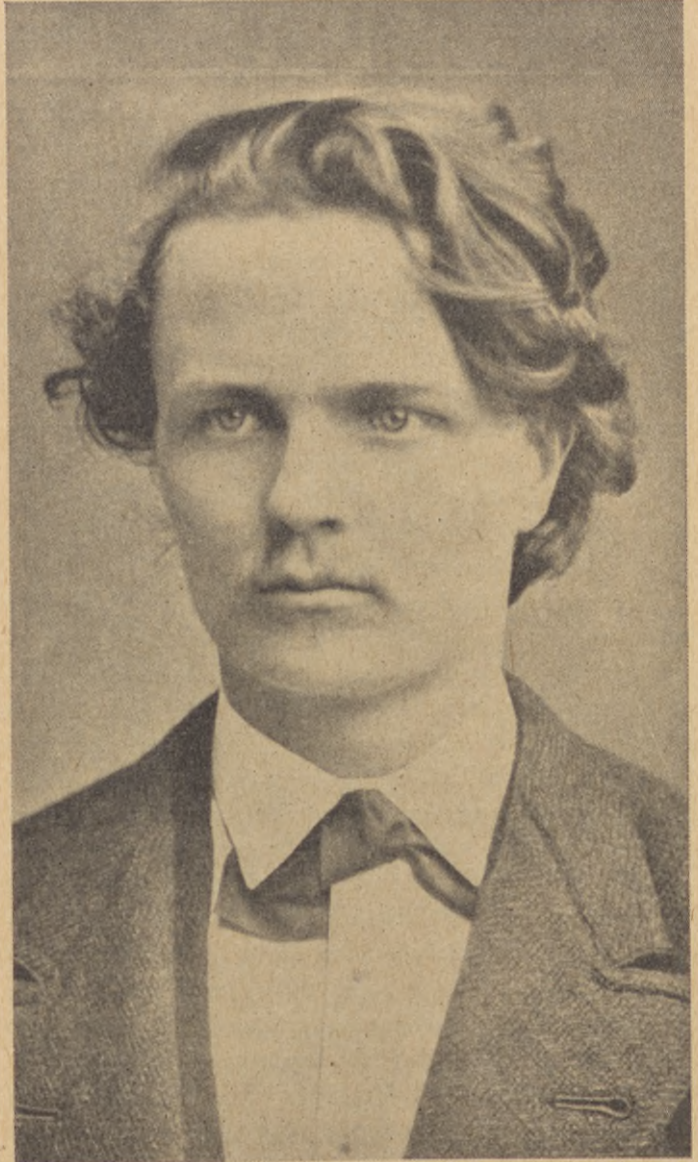
Hur arbetar en författare? Den frågan ställer sig många litterärt intresserade. Följande artikel är ett försök att i någon mån belysa hur litterära alster kommer till.

Under alla förhållanden får man inte tro, att en författare är en person, som till synes "drönar" bort sin dag som en lätting och odugling. Inom "drönaren" — säger författarinnan till denna artikel — kan en påkostande konstnärlig jäsningsprocess pågå, ett mentalt arbete, som i likhet med handens möda kräver mycket av kraft och energi, även om man inte ser så mycket på ytan. Sedan är det en annan sak, att arbetsmetoderna kunna variera avsevärt och att man för yrkesförfattare knappast kan tala om någon allmänt vedertagen arbetsordning. Hur man nu arbetar torde det dock vara tämligen klart, att inga större litterära alster födas utan stora offer av tankemöda och energi.

Den oförbrännerlige satirikern Bernhard Shaw låter i sin befängda satir "Tillbaka till Methusalem" urmodern Eva ge följande lika elaka som verkningsfulla karakteristik av de första "diktarna": "Mina söner och sonsöner är inte allesammans jordbrukare och krigare. Det är också några av dem, som varken vill gräva eller slåss — de är ena uslingar och fegingar. De är fåfänga, men likväl är de så slöa att de inte ens gitter klippa håret. De lånar och betalar inte tillbaka, men vi ger dem vad de ber om, därför att de inmänger söta lögn i söta ord. De vet vad de drömmar. De kan drömma t. o. m. när de inte sover." Så dräpande elak kan endast G. B. Shaw vara.

Emellertid torde man inte kunna komma ifrån, att ovanstående replik på ett ganska träffande sätt tolkar mångas inställning gentemot diktarna. Hjärnans arbete är inte synligt i samma mån som handens, och en handens arbetare är förklarligt nog ofta benägen att beteckna en person, som till synes "drönar" bort sin dag, som en lätting och en odugling. Men skenet kan bedra. Inom "drönaren" kan en nog så påkostande konstnärlig jäsningsprocess försiggå — ett mentalt arbete, som i likhet med handens möda kräver sitt mått av kraft och energi, även om det inte syns på ytan.

Men hur arbetar då egentligen författarna? Ja, de frågan är omöjlig att besvara på rak arm. Arbetssättet är härvidlag mer än i något annat yrke individuellt, och studerar man de stora diktarnas arbetsmetoder, ska man snart finna hur oerhört varierande de är såväl i avseende på planläggningen som utformningen av alstren. Den engelske författaren Thackeray bekände

Strindberg kunde arbeta oerhört hårt, snabbt och effektivt, när inspirationen kom. Han lär ha skrivit hela böcker i sammanhängande följd, nästan utan vare sig överstrykningar eller rättelser.

exempelvis, att han i regel arbetade helt utan planläggning av sina böcker. När han påbörjade en bok, visste han sålunda inte alls vad den skulle handla om. Han skapade bara i sin fantasi ett par huvudpersoner, och så skrev han kapitel efter kapitel utan någon klar uppfattning om åt vilket håll handlingen i boken egentligen skulle löpa. Hans avsikt var väl att så småningom forma dessa romanfigurer till lydiga marionetter i diktarhanden, men det blev i stället han själv som råkade

i händerna på sina gestalter. När de väl en gång var skapade ledde de honom, och han hade bara att helt beskedligt följa med.

Samma erfarenhet av romanfigurernas herraväde över sin skapare gjorde också Selma Lagerlöf, som i en intervju blev tillfrågad om sitt förhållande till de diktade gestalterna gav följande svar: "Ja, det är ganska besynnerligt. Människor talar så mycket om vad en författare 'menar' med att låta sina hjältar handla så eller så. De tror, att man har boken färdig i huvudet och kan använda personerna som språkrör precis för vad man vill ha fram. Till en början är man nog en romanfigurs herre och har en plan för honom, för vad han skall göra och säga och hur han skall vara. Men när man har sysslat med honom en tid finner man en vacker dag, att han lever på egen hand. Han har fått karaktär. Han har gjort sig loss på något vis, så att man inte längre har honom i sin makt, inte inom sig utan bredvid sig. Ett bra exempel är Karl-Artur Ekenstedt i min sista bok. Det var åtskilligt, som jag ville att han skulle säga. Men han ville inte. Jag försökte nästan tvinga honom. Men det gick inte!"

Det som gripit dessa författare, då de i stället för att vara sina romanfigurers diktatoriska herrar övergått till att bli deras lydiga slavar, är den halvt mystiska ingivelse, som vi i dagligt tal brukar benämna *inspiration*. Och när en diktare råkat inspirationen i våld, kan han fullständigt glömsk av yttervärlden, ofta utan kännbar ansträngning arbeta dygn i sträck med en helt enkelt fabulös vitalitet. August Strindberg hörde till de renodlade inspirationsdiktarna, och enligt Wieselgren skulle ett såpass betydande verk som "Svarta Fanor" vara skrivet i en enda sammanhängande följd, nästan helt utan vare sig överstrykningar eller rättelser. Till den sjuklige Robert Louis Stevenson kom inspirationen till den världsberömda dubbelgångarromanen "Dr Jekyll och Mr Hyde" i en feberdröm, och han skrev sedan den första versionen av verket på tre dygn. Men denna magiska ingivelse, som tillåter sina utvalda att arbeta nästan helt utan kännbar ansträngning, är ofta försedd med ett Janusansikte, och det kan många gånger gå med diktaren som med en maskin, vilken tillåts gå för ständigt högtryck — han blir utsliten i förtid. Betecknande är Walter Scotts förtrytsamma protest, när hans läkare ville förmå honom att dämpa ned sin arbetsintensitet: "Jag är en gryta på elden, och så kommer ni och säger, att jag inte får koka!"

Man får sålunda inte förledas att tro, att författarskapet skulle vara något latmansgöra. Författarskapet innebär oftast hårt och mödosamt arbete, inte minst på grund av de betingelser under vilka det många

gånger måste utövas. Författaren lever sitt liv i två skilda världar: den ena är vardagens värld, som pinar honom med sina triviala problem och ekonomiska bekymmer, och den andra är diktens värld, där allt hans erfarenhetsstoff konstnärligt omsmälts till en över vardagen stående fantasiskapelse. Det finns också många gripande, för att inte säga patetiska skildringar av denna diktarens brottnings med två världar, denna eviga oförenlighet mellan författarens dikt och vardag.

Medan kroppsarbetaren går till sin arbetsplats och tjänstemannen till sitt kontor — lämnar hemmet för att "gå till sitt arbete", till sin speciella arbetsmiljö — får författaren i regel vackert stanna där han är inom hemmets fyra väggar — för honom är hemmet i regel såväl sov- och arbetsplats. Det är framförallt med tanke på detta som många diktare, bl. a. Ivar Lo-Johansson, bestämt avrått sina kolleger från att gifta sig, men som flertalet författare inte tycks ha delat denna uppfattning för sin personliga del, har de måst ta konsekvenserna, som inneburit att de nödgats skriva med familjen alldeles inpå sig. Det har av ekonomiska skäl endast varit få förunnat, att i likhet med exempelvis August Strindberg och Bernhard Shaw kunna dra sig tillbaka från familjen, när inspirationen kommit på för att effektivt isolera sig i en avsides belägen diktarstuga. Thackeray hörde till de författare, som kan arbeta praktiskt taget var som helst, bara det är utanför hemmet, och han brukade sålunda ofta hals över huvud lämna sin familj och fly till något ungarshotell, när diktarådran rann till. C. J. L. Almquist var också tvungen att fly sitt hem, där han ideligen stördes av hustrun, som rådfrågade honom om skolagning, kålrotsinköp och tusen andra husliga trivialiteter.

Det finns emellertid exempel på författare, som lyckats inruta sin dag enligt ett bestämt arbetsschema och som suttit vid sina manuskriptsidor lika regelbundet som någonsin en bokhållare vid sina böcker, varvid de liksom på kommando kunnat få inspirationen att infinna sig på bestämda klockslag. En ren viljeakt skulle sålunda i vissa fall kunna ha förmåga att framlocka detta gäckande väsen, som kallas inspiration. Vilhelm Moberg ger sin personliga erfarenhet i följande bekännelse: "Jag brukar skriva mellan tolv och sex på dagen. Har gjort den erfarenheten att man helst bör arbeta så länge som möjligt i sträck, emedan inspirationen — vi ska ta det fina uttrycket — träder i flitigare verksamhet ju längre man håller på. Första timmen blir det sällan mer än en sida, men den femte kan det bli både tre och fyra!... Det angenäma med denna gäst (inspirationen) är ju hans oberäknelighet."

Till de författare, som arbetar på bestämda tider, hör bl. a. Balzac, Dickens, Walter Scott och Emile

Zola, och åtskilliga nu levande diktare tillhöra samma kategori. Det verkar emellertid som om natten som inspirations- och arbetstid passade de oregelbundna skribenterna bäst, medan morgonen och förmiddagen oftast lovsjungaes av de regelbundna och planmässiga. Sigfrid Siwertz bekänner i ett enkätsvar, att han helst ligger i sängen och skriver på morgonen. Till de morgonpigga hörde också Strindberg, som målade skildrat en genomsnittlig arbetsdag. Han steg upp klockan 7, kokade kaffe och tog därpå en promenad. "Nåväl, efter en timme eller sex kvart är jag hemma", berättar han, "och då är jag laddad. Jag har varnat husfolket förut att inte tala till mig då, ty de kan få en olycka. (De brukar också efter en kort tids erfarenhet springa och gömma sig). Nu är jag våt av svett, och dekolleterar mig ända ner till svängremmen. Och så börjar det..." och så "går det löst, under ett enda tobaksrökande, till kl. 12."

Också "Röde Orms" skapare, Frans G. Bengtsson, bekänner sig till morgonkategorin. Han brukar börja sin arbetsdag redan kl. 6, och om han efter en hel dags strävsamt arbete lyckats få ihop två kvartoark, anser han sig enligt egen utsago vara "ett vidunder av flit och skicklighet". Det låter inte överväldigande mycket, men Frans G. ställer i alla händelser större kvantitativa krav på sig än Oscar Wilde, som sade sig ha varit alldeles ovanligt flitig, om han tillbringat förmiddagen med att ta bort ett komma, som han satte tillbaka igen på eftermiddagen.

Även om Strindbergs och Frans G. Bengtssons små avslöjanden frammanar bilden av "den trägne författaren vid sitt skrivbord", äger denna bild långtifrån sin giltighet beträffande alla diktare. Siwertz skriver, som redan nämnts, liggande i sin säng, och därvidlag har han många likar även om, som sagt, tiderna på dygnet varierar. Goethe skrev stående vid sin höga skrivpult och Selma Lagerlöf halvliggande på en soffa. Och till de olika ställningarna och skiftande arbetstiderna sällar sig små personliga egenheter av skilda slag. Så t. ex. arbetade Edgar Alan Poe bäst med en papegoja på ena axeln och en katt på den andra, och Emile Zola styrkte sig under arbetets gång genom att på ett positivt veva fram änglaröster i nattens tystnad. Paul Verlaine kunde inte komma i stämning utan absinth, och Pierre Loti kunde inte arbeta annat än instängd i en miljö av bedövande exotism. Vad sådana personliga egenheter beträffar, skulle variationerna kunna bli lika många som det finns författare.

Alexander Dumas har avgett ett "ofelbart" recept för romanförfattare in spe, vilket i denne utomordentligt ordrike författares version ter sig så här enkelt:

"Papper (blått folio), pennor, bläck; ett bord som varken är för högt eller för lågt. Sätt er ned — sitt och

Ivar Lo-Johansson anser att äktenskapet är ett stort hinder för en diktare. Det är svårt att nödgas skriva med familjen alldeles inpå sig.

tänk en halvtimme — skriv ned titeln — och så Första kapitlet. Se till att det blir femtio bokstäver per rad, trettiofem rader per sida; skriv tvåhundra sidor om Ni vill göra en roman i två volymer, fyrahundra om Ni vill göra en i fyra volymer, o. s. v. Efter tio, tjugo eller fyrtyo dagar, vad det nu kan bli, är det hela klart — förutsatt att Ni skriver tjugo sidor, d. v. s. sjuhundra rader mellan morgon och afton. Vad kan vara enklare än detta? Det är min metod, säger mina kritiker; men de glömmar bara en enda liten detalj. De glömmar, att innan denna apparat över huvud taget har satts igång, så har jag ofta tänkt och grubblat i sex månader, ett år, kanske flera år, på vad jag skall skriva. Härav klarheten i mina intriger, enkelheten i metoden, det osökta i upplösningen. I regel börjar jag inte på en bok förrän den redan är färdig... Om man är en riktig romanförfattare, är det lika lätt att skriva romaner som det är för ett äppelträd att frambringa äpplen."

Detta "recept" ger en ganska klar uppfattning om det arbete, som sker i det fördolda — om den mentala

GEVÄRET

Novell av SVEN O. BERGKVIST

Han fick inte sparka boll som dom andra grabbarna, men ibland satt han och såg på för Lisa brukade också vara där. Doktorn sa att han hade för stort hjärta och att det var därför som han var blå om läpparna. Nu går du inte och cyklar, sa doktorn och hade vit rock och skrev på ett papper. Eller springer omkring som andra ungar, va. Sparkar boll eller har andra tokigheter för dej, sa doktorn. Det kan va mycket farligt.

Täkten låg inne i skogen och där samlades grabbarna varje kväll. Dom satte upp långa störrar till mål och delade sej i två olika lag. Egentligen hade Svensson förbjudit all bollsparkning på sina marker för han var ordförande i missionsföreningen. Idrotten fördärvade ungdomen. Sen grabbarna spelat färdigt om kvällarna tog dom bort störrarna och gömde dom i skogen. Svensson var tjock och vandrade aldrig omkring i markerna.

Blåläpp ska få visa oss geväret. Vi ska följa med och titta...

Vid det ena målet fanns en liten kulle och där gick det bra att sitta i det mjuka gräset och där hade man god utsikt över spelet. Där satt Lisa då han kom den här kvällen. Han gick åt ett helt annat håll först, men så gjorde han sej ett ärende bort till kullen. Lisa satt och såg ut över planen.

Heja Börje, sa hon och klappade i händerna. Gör mål... gå förbi honom...

Hon stirrade intensivt på spelet och såg inte när han satte sej ner bredvid henne. Hon hade den gröna klänningen som i skolan. Och så det fina halsbandet som blänkte till när solen vandrade in genom fönstren och tömde sitt guld över bänkarna och över lärarinnan som gick av och an med sin pekpinne. Men den röda mössan som hon tog på om rasterna hade hon inte. Han tyckte hon var vacker i alla fall. Vinden kom tassande nerifrån sjön och rufsade till henne i håret.

Heja Börje, sa hon på nytt och såg honom inte fast han satt alldeles intill henne.

Men så tog en av motspelarna bollen av Börje och hon tystnade och såg sej omkring. Då upptäckte hon honom plötsligt. Hon såg på honom en kort stund. Blicken var blå som när hon vinkade åt lärarinnan för att få svara.

Jasså du Erik, sa hon och så såg hon åter ut på planen för nu fick Börje tag i bollen på nytt och rusade fram och skjortan fladdrade om honom.

Att sparka boll kan väl inte vara nåt vidare, sa Erik och tittade också ut på planen. Att springa så där fram och tillbaka...

Nu Börje, skrek Lisa och hörde honom inte. Nu har du chansen... förbi bara...

Men en av backarna fick tag i bollen och sparkade ut den på plan och hela hans lag flabbade och hoppade omkring i luften och Börje stannade och såg snopen ut.

Satans, sa Börje och rullade upp skjortärmarna. Den jäkeln bara ruffar... Han pekade på backen som var stor och lång och bodde i en av utbyarna.

Han ruffar, sa Lisa och nu såg hon på Erik för att få medhåll av honom. Egentligen skulle han inte få vara med när han ruffar så där, fortsatte Lisa. Han körde armbågen allt vad han orkade i magen på Börje... Säg du inte...

Han ruffar inte alls, sa Erik och finnarna hon hade i pannan hade bleknat nu i skymningen. Det är bara Börje som inte kan sparka, fortsatte han. Inte kan man göra så där när man sparkar...

Du håller med utbölingar, sa Lisa och hennes blick hårdnade till men strax tittade hon åter ut över planen.

process som försiggår inom den förment drönaren — nota bene om "drönaren" är en diktare. Den synbarliga lätthet med vilken han nedskriver sitt verk har föregåtts av ett långt mera tidskrävande "osynligt" arbete, innan skapelseprocessen kunnat fullföljas. Detta med att "skapa" ett verk ur tomma intet verkar magiskt och upphöjt, men de författare, som tenderar att förhäva sig och anse sig som mänsklighetens ädlingar, drivna av de mest upphöjda motiv, blir hårdhänt tagna i kragen av självaste Thackeray, som deklarerar sin oförgräpliga mening om diktarens kall i följande rättframma ordalag:

"Åt skogen med struntpratet om höga *motiv!* Vi skall inte vara för övermodiga och inbilla oss att vi är sanningens martyrer eller apostlar. Vi är bara yrkesmän som arbetar för brödet och inte för rättfärdighetens sak. Låt oss försöka arbeta hederligt, men vi skall inte pompöst prata strunt om vårt helgade kall... Litteraturen är i bästa fall ett dåligt yrke. Vinsterna är färre och sämre än i något annat yrkeslotteri, men jag vet hur lönlöst det är att försöka hindra den som till varje pris vill bli författare — det verkar som om man dömdes till yrket.

Att sparka boll kan väl inte vara nåt vidare, sa Erik och tittade också ut på planen. Att springa så där fram och tillbaka...

Jag kan inte förstå varför dom springer omkring så där, sa Erik. Det kan inte vara nåt vidare, va...

Lisa svarade inte utan såg ut på planen. Halsbandet glänste inte som i solen men det var mycket vackert. Han undrade vad det kunde bero på att hon inte hade den röda mössan på sej. Skymningen suddade ut hennes ansikte mer och mer men ögonen lyste. Finnarna syntes nästan inte alls.

Han satt och såg på henne och plötsligt kom han på det där med geväret. Det var ett fint gevär med tvenne pipor. Man kunde ta det på axeln och ge sej av ut i skogen och jaga hare eller ekorre men också mink. Om man ville kunde man skjuta en skata. Det var skottpengar på skator. När kvällen kom gick det att ta geväret och lura på räven som kom från berget bakom sjön. Man kunde smyga sej efter stigen och höra rävtjuten. Om månen lyste fanns det stora möjligheter att träffa räven. Man såg honom fladdra till i ljuset och fyrade av ett skott.

Jag har fått ett gevär, sa han plötsligt och lutade sej fram mot Lisa. Ett mycket fint gevär förresten... två pipor...

Heja Börje, sa Lisa och klappade åter i händerna.

Jag har fått det av farsan, sa Erik. I går kväll var jag ut och sköt en räv... Jag såg honom mellan träden... jag hade stått där en stund och lurat...

Va, sa Lisa och nu lämnade hennes ögonen planen och hon såg på honom och tyckte intresserad.

Jag har fått ett gevär, sa Erik. Ett sabla fint må du tro... Nu log han mot henne med sina blå läppar och han kände sej plötsligt glad.

Ett gevär, sa Lisa och nu hade hon beundran i blicken. Har du fått ett gevär... som det går att skjuta med och allting...

Jag såg räven skymta till, sa han. Den saten hade rivit flera höns hos Ekströms...

Kunde du skjuta räven, sa hon och hennes blick lyste mot honom och nu brydde hon sej inte om spelet på plan fast Börje fick tag i bollen och rusade fram.

Jag hörde honom hemifrån, sa Erik och hans stämning var ivrig. Han tjöt och jag tog bössan och smög mej iväg efter stigen... jag gick bort emot tjuten... det var alldeles mörkt nästan, men bara mellan träden... månen lyste när jag kom ner till sjön...

Kunde du skjuta räven, sa Lisa och fortsatte att se på honom med samma intresse.

Jag smög mej allt närmre och närmre, sa Erik. Snart var jag alldeles inpå. Då laddade jag bössan och gjorde mej i ordning.

Jag la en patron i vardera pipan utifall jag skulle bomma med det första skottet...

Bommade du, sa Lisa och nu flyttade hon sej närmre honom och han kände när hennes axel snuddade vid honom och hon tittade inte ens ut på planen fast nu hade Börje gjort mål.

Plötsligt såg jag den saten skymta till mellan ett par träd, sa Erik. Jag la an geväret och fyrade av... prickade förstas på första skottet och där låg räven...

Så du kunde skjuta ihjäl den, sa Lisa och såg på honom med stor beundran.

Jaa, sa han. Nu behöver inte Ekströms vara rädd för sina höns längre...

Men, sa Lisa och såg på honom.

Just då slutade grabbarna att sparka för nu kom mörkret tandsande med sin slöja och sänkte den allt lägre och lägre och grabbarna kunde nästan inte se bollen.

Vi vann, sa den långa backen som var ifrån en av utbyarna och som tagit bollen från Börje gång efter annan.

På ruff ja, sa Börje och gick fram till Lisa. Jasså du blåläpp,

— då ladda jag bössan och gjorde mej klar.

BLÅ DAG

Den blå dagen
stiger drömlös
och verklighetshungrande
över ökenhavets
brunbrända ödslighet.

Kamelryttaren
låter sin handskuggande blick
sökande utforska
den solröksskymmande horisonten.

Långt, långt,
bortom de böljande sanddyningarna
ligger oasen —
Den gröna,
skuggsvalkande oasen
med sitt törstsläckande vatten.

Vid kvällningen,
vid kvällningen,
skall han nå dit —
Och svalka sina törstande läppar
vid oasens heliga källa.

SEKEL NORDENSTRAND.

fortsatte han och såg på Erik. Du kan väl inte vara med och sparka, va...

Erik har fått ett gevär, sa Lisa och nu kom alla grabbarna och ställde sej omkring dom tre. Han har skjutit en räv, fortsatte hon med samma beundran i rösten.

Blåläpp, sa Börje. Han har gevär... hi...

Javisst, sa Lisa. Han har skjutit en räv i skogen...

Grabbarna trängde sej allt närmre och närmre med undran i blickarna.

Inte har blåläpp nåt gevär, sa Börje. Det kan jag aldrig tro. Inte kan han skjuta...

Erik svarade inte. Han kände sej inte längre så väl till mods. Det hela hade tagit en annan vändning än han tänkt. Ha satt tyst och såg ner i marken.

Jag tror han ljuger, sa en av grabbarna i ringen.

Vi följer väl med honom hem och tittar, sa Börje. Så får vi se geväret hans... Inte för att jag tror att blåläpp har fått nåt gevär. Jag kan aldrig få för mej att han kan skjuta...

Erik svarade inte. Plötsligt reste han sej och gick upp mot vägen. Han gick sakta först, men så ökade han ut stegen mer och mer och snart halvsprang han genom skogen. Han såg ner i marken medan han sprang.

Vi följer väl med och tittar eftersom han säger att han har ett gevär, ropade Börje och snart hade han hela svärmen av grabbar efter sej.

Erik sprang. Han började redan kippa efter andan och kunde inte hålla undan länge. Grabbarna kom ifatt honom. Han andades tungt och såg ner i marken.

Du visar väl geväret i alla fall, sa Börje. Jag kan väl inte tro annat än du visar oss geväret, va... det är väl inte så fint så det inte kan visas...

Erik svarade inte. Han började skälva i hela kroppen. Ibland stannade han till och tänkte att dom skulle gå, men då stannade dom och bildade en ring omkring honom. Ringen skrattade och viftade med armarna och hoppade högt i luften.

Satans, sa han inom sej och bet samman tänderna kring ordet. Dom följde honom ända hem. Dom följde honom upp för trappan fast han försökte mota ut dom.

Det ska bli intressant att se geväret, sa Börje och trängde sej på.

Det ska verkligen bli intressant, sa en annan av grabbarna. Börje och ett par grabbar till gick in genom dörren till köket, men dom flesta stannade i farstun och fnittrade. Dom knuffade varann med armbågarna i mörkret.

Vad nu då, sa modern och såg på grabbarna med stor förvåning i blicken. Vad...

Vi vill se geväret, sade Börje.

Vilket gevär, sa modern och kom fram mot dörren.

Eriks, sa Börje.

Eriks, sa modern undrande.

Det var det vi förstod, sa Börje. Han har inget... Blåläpp har ljugit, sa han med högre röst och såg mot grabbarna ute i farstun.

Hi hi hi, sa grabbarna.

Snart gick alla grabbarna och han stod i fönstret och såg efter dom.

Satans, sa han inom sej och bet samman tänderna. Han kunde inte att han fick tårar i ögonen. Han var inte som dom andra grabbarna. Han fick inte sparka boll som dom. Nu går du inte och cyklar, sa doktorn och skrev och skrev. Eller springer omkring som andra ungar, va. Sparkar boll eller har andra torkigheter för dej, sa doktorn.

Ute på landsvägen gick Lisa upp vid Börjes sida. Snart försvann dom alla i mörkret.

Geväret, sa modern och stod vid spisen. Om jag kunde förstå vad du hittar på...

Lördagarna var faktiskt den enda dag byborna fick tillfälle att beskåda Nils Olsson Balk ordentligt. Då och då stannade han och tog sig en klunk ur flaskan.

NILS OLSSON BALK

Av ESTER SJÖBLOM

I varje trakt har alltid funnits någon, som har vunnit en tunna sill genom att kasta upp den på axlarna och kånka hem den. Kraftprovet har alltid utförts i den gamla goda tiden kring sekelskiftet, då silltunnorna vägde omkring trehundra kilo, då bilarna var utopiska fantasier i familjeturnalernas bildgalleri.

I byhandlarens butik samlades man på kvällarna för att prata och dricka bier, kanske tulla litet på patrons brännvinskagge, bryta arm, snusa och dra fingerkrok. Talet föll gärna på kraftprestationer och så sade patron och pekade på silltunnan:

- Den där lyfter ingen i alla fall.
- Skulle det vara någon konst.
- Du får'en om du bär hem'e'n.

Därpå tar den starke tunnan som om den varit en fjäder.

Sådant händer inte i vår krassa tid. Nu är lanthandelspatron direktör och hans butik som det finaste dockskåp. Silltunnan står i skamvrån i någon bod, och är förresten inte alls så där

tung nu mera. Men i den trakt som det här är frågan om var det Nils Olsson Balk, som bar hem silltunnan i sin gröna ungdom.

Nu var Nils Olsson Balk gammal, båtbyggare till professionen och traktens fyllhund. Det sades även att han ibland olovades trampade Dianas stigar, men detta var en s.k. offentlig hemlighet, som bara viskades mellan fyra ögon när det var riktigt mörkt.

Egentligen var han förtvivlad över sin ryktbarhet som silltunnebärare.

— Nils Olsson Balk är visst inte en sådan grobian, brukade han säga, när den gamla historien kom på tal.

— Mitt liv har städse varit vigt åt ädla vetenskaper, fast jag på senare tider tagits med fulare arbeten, som ingen människa velat titta åt, men, inte förty — det haver gått.

Och Nils Olsson Balk var sannerligen lärd så det förslög. Han

Nils Olsson Balk tar tunnan lätt som om den vore en fjäder

citerade Bibeln så att prosten bleknade, och när han kom riktigt i farten, hade inte ens traktens professor, som brukade njuta sin sommaresemester i skärgårdsnaturen, minsta chans att följa med i galoppen.

Någon köl sträcktes emellertid ytterst sällan på hans lilla slip. Och hur skulle han för övrigt hinna med detta, när hela dagarna gick åt att skaffa lördagsfyllan.

Lördagarna var faktiskt den enda dag som byborna fick tillfälle att beskåda Nils Olsson Balk ordentligt. Då trampade han nämligen alltid landsvägen från söder till norr, mumlande lärda haranger. Kungl. Majestäts och Kronans landsväg syntes honom vid dessa tillfällen alltid uppåt väggarna för smal och omvärlden bestod av en skock okunniga barbarer.

— I medium av parallell av akterspegelns centrum, mumlade han i skägget och tecknade geometriska figurer med armarna.

Barnen sprang skräckslagna och gömde sig, stugorna bomades för, och bakom gardinerna följde klotrunda ögon i spänning den väldiges vinglande flykt. Då och då stannade Nils Olsson Balk och tog sig en klunk ur flaskan, varefter vägen blev än smalare och hans själ alltmera sublim.

Men så slutade han plötsligt att supa. Man kom förstas inte genast underfund med saken. Det var precis som när en klocka stannar. Vi tycker det plötsligt blivit tomt på något sätt, och det dröjer en stund, innan vi vet orsaken.

Så var de även med detta. Först efter cirka tre veckor slog fru Nilsson plötsligt ihop sina händer och sade:

— Kors nu vet jag vad det är! Båtbyggarna har inte varit full på tri veckor. Ja har då inte sett'en.

Gustav, hennes make, tappade alldeles bort tråden i följetonen och kastade ett öga bortåt vägen.

— Näe — om han kan vara sjuk måntro? Inte forje lördan, å inte. Näe det har du rätt i.

Knappa tre minuter senare var hela trakten på det klara med undret. Ja, man ansåg förstas jukdom vara den egentliga orsaken. Men när Nils Olsson Balk i högönsklig välmåga och med spänstiga steg senare passerade förbi stugorna, måste ju den förklaringen vara felaktig. Ett under hade inträffat.

Nils Olsson Balk vaknade en söndagsmorgon tre veckor tidigare med en brännande törst. Men hur han än sökte hittade han inte en enda öl. I stället låg en trave böcker på golvet. Nils Olsson stirrade på böckerna som om han sett i syne. Blundade och tittade på nytt. Jo, böckerna fanns där faktiskt.

Han tog upp en och läste: "Uppfinningarnas bok". Var i... Jo, nu började dunklet skingras. Han var ju på auktionen efter klockaren i går. Han hade stått och kusat med ett öga framför bokskåpet och läst och stavat: U-p-p-f-i-... Så hade han alldeles tappat räkningen och måst börja om. Sedan var allt idel mörker. Men här låg ju böckerna. De var hans.

Några ögonblick senare var Nils Olsson borta från denna värld. Aldrig hade han trott att det fanns så värdefulla böcker. Och ändå hade han många fina nummer i sitt alltid väl lästa bokskåp, som var hans stolthet i livet.

För all del: nog hade både prosten och jägmästarn både flera och dyrbarare böcker. Nils Olsson hade bara elva inalles, men dessa hade valts med så mycket större omsorg. Romaner och sådant skräp var ingenting för honom. Det var ju dikt. Nej, han ville ha rejäla böcker. Sådana med användbar lärdom i. Det fint folk kallade skönlitteratur var bara ytlighet och fåfängliga ting. Av sådant fanns endast två stycken i hans bibliotek, Fritjofs saga och Fänrik Ståls sägner. Två slitna exemplar vars innehåll han kunde fram och baklänges.

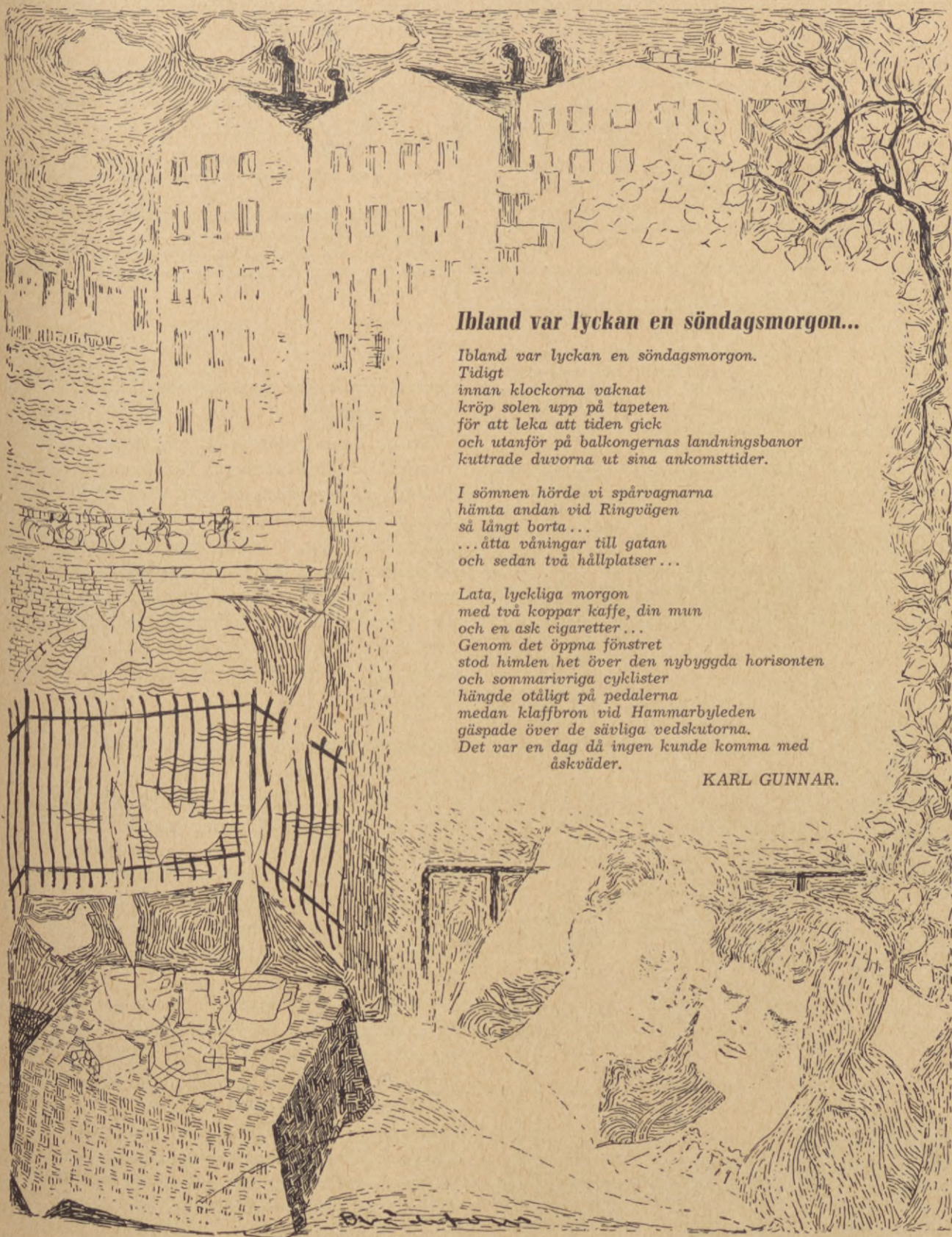
På måndagsförmiddagen, när törsten brände och kopparslagarna bankade i huvudet stappade Nils Olsson ner till patron, klev in i det allra heligaste och deklamerade med en långtansfull blick åt brännvinskuttingen:

Har du på livets stigar märkt nån gång
ibland de tusende du där sett vandra
hur av en okänd makt ett inre tvång
en människa kan dragas till den andra.

Nu låg han som sagt, och läste om de stora uppfinningarnas tillkomst, och klockan passerade både elva och tolvslaget, innan kärigen hans hade samlat mot för att gå in och fråga om Balk ville ha frukost. Hon måste skrika fem gånger innan han svarade. Men då kom det desto kraftigare och tydligare:

— Tig kärring!

(Forts. å sid. 22)

Ibland var lyckan en söndagsmorgon...

Ibland var lyckan en söndagsmorgon.
Tidigt
innan klockorna vaknat
kröp solen upp på tapeten
för att leka att tiden gick
och utanför på balkongernas landningsbanor
kuttrade duvorna ut sina ankomsttider.

I sömnen hörde vi spårvagnarna
hämta andan vid Ringvägen
så långt borta ...
...åtta våningar till gatan
och sedan två hållplatser ...

Lata, lyckliga morgon
med två koppar kaffe, din mun
och en ask cigaretter ...
Genom det öppna fönstret
stod himlen het över den nybyggda horisonten
och sommarivriga cyklister
hängde otåligt på pedalerna
medan klaffbron vid Hammarbyleden
gäspade över de sävliga vedskutorna.
Det var en dag då ingen kunde komma med
åskväder.

KARL GUNNAR.

Kärringen tassade omkring i strumplästen och vågade knappast andas. Först hade hon trott att det var lördagsfyllan som förorsakat gubbens retlighet, men nu var hon fast övertygad om att han var snurrig. Och när han så ilsket viftade bort den brännvinsskvätt hon lyckats spara var saken klar.

När han fått litet i sig gick Nils Olsson Balk neråt sjön. Där satte han sig vid fajansfabrikens tipp, vilken lyste grällt i solen av olikfärgade lergodsbitar.

Först fäste sig ingen vid honom, men när han dagligen återvände började man undra. Ibland tog han upp en lerbit, krossade den till lersmulor och tömde detta i en vattenfylld flaska.

En dag gick själve fabrikörn bort till honom och frågade:

— Vad tänker Balk på?

— Jo, här slår ni sönder så mycket kär! Om man nu kunde göra detta till lera igen...

— Men bästa Balk det går inte. Och om det också gick, skulle det bli för dyrbart.

Den kvällen var Nils Olsson värre än vanligt mot kärringen. Inte så att han handgripligen överföll henne, men han röt och svor över storgubbarna som inte ville låta en fattig uppfinnare skörda frukterna av sin hjärnas arbete.

— Det går inte, det lönar sig inte.

Och sedan gjorde de precis så.

Nu skulle förstas fabrikörn knycka hans uppfinning. Hela natten fortsatte han att hoppa och slå i väggarna. Käringen fick inte en blund i ögonen förrän på morgonsidan. Hon visste inte hur länge hon sovit, men hon vaknade vid att någon talade högt och sakta inne hos gubben.

...haver tillstätt mig att göra under, beder jag...

Mera hörde inte käringen. Hon hoppade kvickt ur sängen fick paltorna på sig och rusade iväg till grannarna.

— Hjälp mig! skrek hon. Nu är han skvatt galen. Nu ber han.

— och när han ilsket viftade bort den brännvinsskvätt hon sparar åt honom...

Sju åtta handfasta karlar följde henne. När de närmade sig stugan var den upplyst som till fest. Det var inga skrik och svordomar, men inte heller några böner som dallrade ut i skymningen. Det var en sång.

...och blodet det spruta på tapeten

och kammartjänarn ropet: vad befalls?

Skruddi luttan lej...

Det är inte falit längre, viskade gumman. Han har hittat flaskan.

Den kvällen trampade Nils Olsson Balk åter landsvägen. I sicksack från söder till norr.

Folket andades lättare, livet hade återtagit sitt vanliga utseende. Och dagen därpå sträcktes en ny köl på Nils Olssons lilla slip.

Centralorganisation med underavdelningar i Skaraborgs län

För att kunna bedriva ett effektivare arbete för de tuberkulösa har Skaraborgs läns konvalescentförening beslutat en omorganisation av sitt hittillsvarande arbete. Flera lokalföreningar kommer att bildas i länets städer och början är redan gjord med en lokalförening i Skövde. Vid ett förberedande möte deltog ett stort antal medlemmar och intresserade, bl. a. märktes såsom representant för De lungsjukas riksförbund herr Alexander Andersson, Stockholm, och från länsarbetsnämndens avdelning för arbetsvård assistent Sven Bergström.

Nationalföreningen planerar nya skärmbildsundersökningar

Svenska nationalföreningens mot tuberkulos huvudmän har sammanträtt under justitierådet Alexanderssons ordförandeskap. I styrelsen omvaldes kronprinsen, ordförande, f. d. justitierådet Nils Alexandersson, vice ordförande, överintendent Harald Lettström, skattmästare, fru Ellen Tiselius, generaldirektör J. Axel Höjer, byråchef Ingrid Oswald och professor Arvid Wallgren.

Vid Nationalföreningens ordinarie årsmöte omvaldes de huvudmän, som var i tur att avgå samt nyvaldes generaldirektör Håkan Sterky efter f. d. häradshövdingen, friherre E. K. Leijonhufvud, som avlidit.

Vid sammanträde i anslutning till årsmötet beviljade Nationalföreningens styrelse en rad anslag till vetenskaplig forskning samt resestipendier.

Uppsala studentkår fick bidrag till studentundersökningar i år, till sommarkolonier för tuberkuloshotade barn i Norrland beviljades driftbidrag. Bidrag beviljades till skärmbildsundersökning av 47.557 personer i olika delar av landet.

FLIS tio år

Föreningen för lungsjuka i Stockholm (förkortat FLIS) är landets största lokalförening av De lungsjukas riksförbund. Ålderskillnaden mellan lokalföreningen och riksförbundet rör sig endast om månader — FLIS bildades i mars 1940 och har nu firat tioårsjubileum. Högtidligheten ägde rum den 10 maj med mycket blommor, högtidstal och allt sådant som hör våren och jubileum till. I samband med jubileet utkom föreningens medlemsblad med ett jubileumsnummer i vilket finns många

Karin Karlsson, föreningens nuvarande ordförande och studieledare.

intressanta data om de gångna åren. Och man fäster sig först vid att få föreningar torde ha haft så många och skiftande arbetsuppgifter. Man har praktiskt taget sysslat med allt som rör sig inom socialvården, bostäder, understöd, arbete och yrkesutbildning o. s. v. Tuberkulosen är i en storstad som Stockholm ett stort problem, och i många fall är det föreningen som höjt de första signalerna både för den ena och andra åtgärden. Numera kan man glädja sig åt en allt större aktivitet för tuberkulovården, och samarbetet med de kommunala myndigheterna i huvudstaden växer och fördjupas. Flis är som sagt en stor förening och förutom de rent sociala uppgifterna måste mycket arbete offras för den egentliga medlemsvården. Det är genom det egentliga föreningsarbetet, möten, samkväm, studiecirklar o. dyl., man håller intresset omkring föreningen levande. Och genom att föreningen blir samlingspunkt får man också tillfälle att allt efter olika omständigheter hjälpa medlemmarna till rätta med de svårigheter sjukdomen vållat. I det sistnämnda avseendet är föreningen naturligtvis av mycket stort värde som kontaktsinstrument för alla institutioner, som ha med tuberkulovård och socialvård att göra.

Schack

Redigerad av
G. SKARP

V. M.-PARTI.

I V. M.-utmanarturneringen i Budapest spelades nedanstående intressanta parti.
Indiskt parti.

Vit: Kotov.

Svart: Keres.

1. c2—c4
2. d2—d4
3. Sb1—c3
4. a2—a3

- Sg8—f6
- e7—e6
- Lf8—b4
- —

De ryska mästarna ha specialiserat sig på denna från Sämisch härrörande variant.

4. — —
5. b2×c3
6. f2—f3

- Lb4×c†
- Sb8—c6
- b7—b6

Syftar till blockad och erövring av punkten c4. Vit erhåller i regel som motvikt chanser till kungsangrepp.

7. e2—e4
8. e4—e5
9. Sg1—h3
10. Dd1—a4
11. Lf1—d3
12. Lc1—g5
13. Lg5—h4

- Lc8—a6
- Sf6—g8
- Sc6—a5
- Sg8—e7
- 0—0
- h7—h6
- d7—d5

Bättre chanser erbjöd 13. —, De8, samt snarast möjligt d6.

14. Ld3—b1
15. Da4—c2

- g7—g5
- Se7—g6

Därmed synes svart stoppa upp angreppet. Kotov har emellertid en överraskning i beredskap.

16. Sh3—f4!
17. Sf4×g6
18. Sg6—h8
19. Dc2—h7†
20. f3—f4

- g5×h4
- Tf8—e8
- Te8—e7
- Kg8—f8
- —

Vit för angreppet mycket energiskt: textdraget förbereder bl. a. öppnandet av f-linjen.

Numera har föreningen förutom lokalerna i huvudstaden ett sommarhem ute vid den vackra Ältasjön, där medlemmarna kunna samlas under sommarmånaderna för vila och rekreation. Status vill härmed något post festum tacka föreningen för gott samarbete och önska god framgång även under kommande arbetsår.

20. — —
21. f4—f5
22. 0—0!
23. Lb1×f5
24. Tf1×f5

- Sa5×c4
- e6×f5
- La6—c8
- Lc8×f5
- Kf8—e8

Ett flyktförsök, som dock misslyckas.

25. Tf5×f7
26. Dh7—f5†
27. Df5—f6†
28. e5—e6†

- Ke8—d7
- Kd7—c6
- Kc6—d7
- Kd7—e6

(Om 28. —, Kd6 så 29. T×e7, D×7 och den svarta damen går förlorad genom 30. Sf7†.)

29. Tf7×e7
30. Te7×c7†

- Dd8×h8
- Kc6—b5

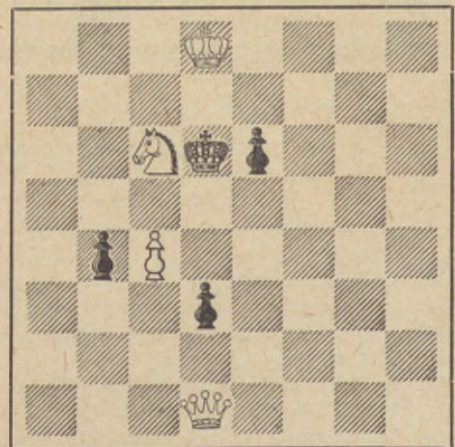
Tages tornet följer 31. De7†, Kb8 (31. —, Kc?, 32. Dd7 matt). 32. Tf1 och svart är förlorad.

31. Df6—e7
32. De7—d7†
33. Ta1—b1

- a7—a5
- Kb5—a6
- Uppgivet.

PROBLEM

Av A. Bayersdorfer.

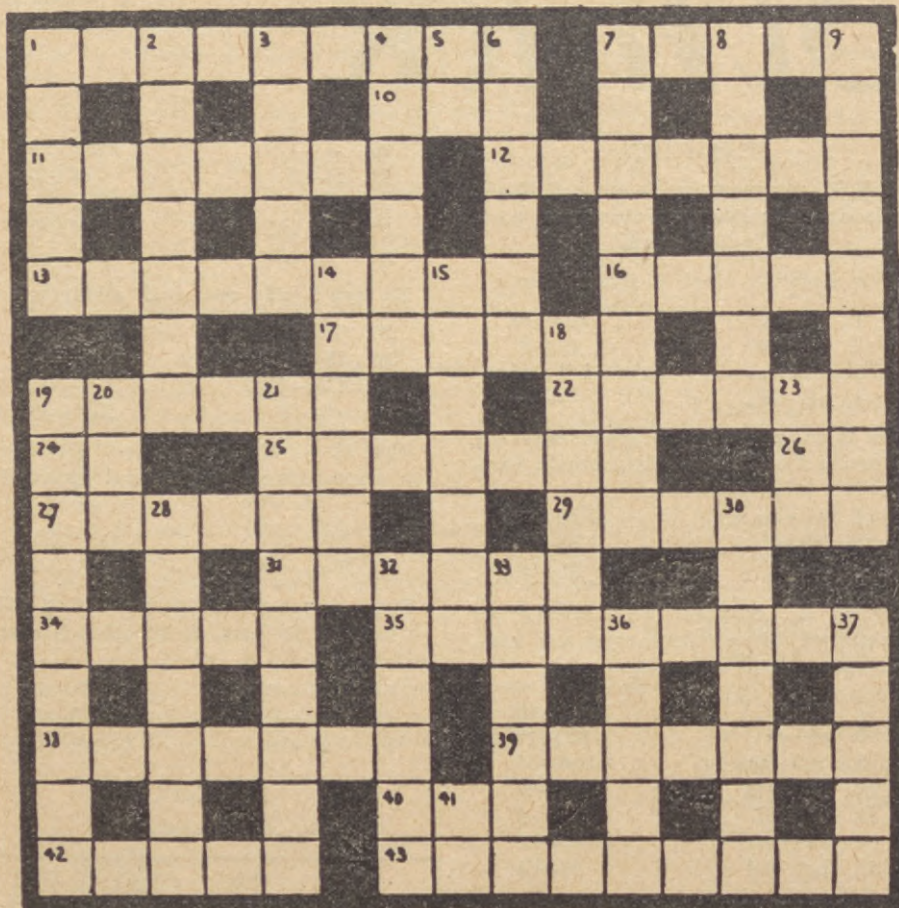

Matt i tre drag.

(Vit: Kd8, Dd1, Sc6, Bc4 = 4. — Svart: Kd6, Bb4, d3, e6 = 4.)

**WASABRÖD ger
råg i ryggen!**

Korsord Nr 7

VÄGRÄTA ORD.

1. "Var man rojalt å sin plats, väpnad och uniformerad över tänderna." (9)
(Grönk. Veckoblad.)
7. En gammal sådan kan vara ganska knarrig. (5)
10. Göra skalderna. (3)
11. Ett våld utan vilket man vore såld (7)
12. Den högre vegetationens melodi. (7)
13. Två släggor i kors. (9)
16. Spelar kanske en stor roll. (5)
17. Borås har sådan industri. (6)
19. Utmärkande för en kruka. (6)
22. En följd av kalkens inverkan på soda. (6)
24. Hur man håller sin baby. (2)
25. Vår mages favorit. (7)
26. På Lina myr. (2)
27. Ekonomisk professor. (6)
29. Hyena eller skydd för brandmän. (6)
31. Är dagakarlens näve, är goddagspilstens nacke. (6)
34. Ryssgubbe. (5)
35. En frasande fin klänning. (9)
38. "Vildmarksblomma från vida myrar, nordens myrten från mossdjup mark." (7)
(Bertel Gripenberg)

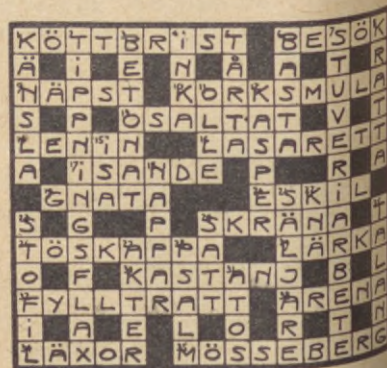
39. Må ej förväxlas med kollaps. (7)
40. Spelar friluftsteater. (3)
42. Ett obestämt mindre antal. (5)
43. Dubbelmord på Söder! (9)

LODRÄTA ORD.

1. Kan hår såväl sam harr. (5)
2. Kloka huvuden tillhopa. (7)
3. Är swingpjatten i sin klädsel. (5)
4. Fås hos möbelhandlare eller konditor. (6)
5. I abrakadabra och rappakalja. (2)
6. Inte främmande för Kurt Atterberg. (6)
7. Fint hus med hög brandförsäkring. (9)
8. Till Vaxholm på söndag. (7)
9. "Vänj dig att stå ledig och låt händerna hänga nedåt, ej — som om du bure på ett par brandhinkar!" (9)
(Saxon)
14. Ledarhunn. (6)
15. Ett koncentrat. (7)
18. Charmören kan det, matvraket också. (6)
19. Svenska Brevduveförbundets Tidsskrift. (9)

20. Har ett mycket gammalt namn. (3)
21. Det finns en vid Dramaten. (9)
23. Operakällarens sommarveranda. (3)
28. En som faktiskt tänker taktiskt. (7)
30. Herr Pankstedts är inget vidare. (7)
32. "Potifars hustru får icke miss-tänkas..." (6)
33. Är den brädades blick på rivalen. (6)
36. Schapp och charkuterivarva. (5)
37. Tysk industristad. (5)
41. Får stå och dra. (2)

Lösning till korsord nr 5.

Pristagare: 1:a pris kronor 10:—, herr Elof Andersson, Vallby, Fjärås, 2:a pris kronor 5:—, fru Inga-Maria Månsson, Box 273, Svalöf.

Tävlingsregler.

Lösningar till korsord nr 7 skall vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 augusti 1950. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord 7". Glöm ej att tydligt ange namn och adress. Lösning och pristagarnas namn kommer i septembernumret.

VET NI

att De lungsjukas riksförbund är den största organisationen av partiellt arbetande föra i hela Skandinavien? Riksförbundet omfattar över 100 lokalorganisationer över hela landet med ett sammanlagt medlemsantal av drygt 20.000. Riksförbundet tidskrift är Status, som under sist året nära fördubblat sin upplaga. Vill Ni följa den framtida utvecklingen inom socialvård och socialmedicin måste Ni helt enkelt läsa Status varje månad. Dessutom får Ni skönlitterära bidrag av hög klass, konstnärligt illustrerade.

Status kämpar för en förnuftig, samhällsekonomisk socialpolitik, som skall göra av sjukdomar och handicap drabbade människor till nyttiga, arbetande människor. Produktiv socialvård är samhällsekonomi!

Porträttgåva till Hålahults sanatorium

Doktor Olof Stendahl. Målning av konstnären D. William-Olsson.

På överläkare Olof Stendahls 60-årsdag helt nyligen överlämnades som gåva till Hålahults sanatorium ett porträtt av jubilarer målade av konstnären D. William-Olsson. Gåvan har åstadkommit genom en insamling bland doktor Stendahls vänner samt nuvarande och forna patienter.

Streptomycinets upptäckare.

Då och då läser man eller hör talas om streptomycinet och den stora roll detta läkemedel kommit att spela inom mot tuberkulosbehandling. Men sällan får man veta något om streptomycinets upptäckare. Vad heter han och vem är han? Selman Abraham Waksman föddes den 2 juli 1888 i den lilla staden Priluka i Ukraina. Fadern var köpman och ofta ute på resor, och det blev modern som i huvudsak kom att handha sonens uppfostran. Samma år hon dog, 1910, tog han sin avgångsexamen vid gymnasiet i Odesa och emigrerade tillsammans med några kamrater till USA för att, som det heter, "försöka sin lycka".

Waksman hade släktingar i USA och på deras farm i Metuchen i staten New Jersey tillbringade han sin första amerikantid och lärde sig engelska språket. Året därpå, 1911, började han sina studier vid den till Rutgers universitet anslutna jordbruksförsöksanstalten. Här avlade han 1915 sin kandidatexamen och blev samma år amerikansk medborgare. 1918 fick han sin doktorsgrad vid University of California och samma år gifte han sig med Debora Mitnik, en rysk USA-immigrant även hon.

Stort sett är Waksmans liv och gärning knutet till Rutgers universitet, där han sen 1930 är professor i mikrobiologi d. v. s. läran om mikroorganismerna.

Att berätta om streptomycinets upptäckt skulle vara att berätta om mer än trettio års oavbrutet forskningsarbete, ty så lång tid tog det innan Waksman och hans medhjälpare lyckades framställa det streptomycin, som nu är över hela världen använt behandlingsmedel vid tuber-

Selman A. Waksman streptomycinets upptäckare.

kulos. Man får en uppfattning om vilken vidsträckt användning detta läkemedel redan hunnit få, när man läser att Rutgers universitet uppburit över två miljoner dollar i royalties från läkemedelsfirmor vilka erhållit tillverkningslicens för streptomycin. Tack vare dessa väldiga inkomster kan universitetet nu planera byggandet av ett särskilt institut för mikrobiologi, som väl färdigt kommer att ge Waksman och hans assistenter idealiska arbetsförhållanden.

Åren 1941—1942 diskuterades möjligheterna att minska kostnaderna för Rutgers universitet, och det påstås att någon därvid skulle föreslagit inbesparandet av dollar 4.620 årligen genom "att man avskedade den där killen som håller på och leker med mikrober".

Den där killen var Selman Abraham Waksman.

Croydon General Hospital.

Här i Sverige känner vi till Croydon som namnet på ett av Englands största flygfält. Fast egentligen är Croydon mycket mer än så, en stor förstad till London med omkring en kvarts miljon innevånare.

Sjukhuset i denna väldiga förstad heter Croydon General Hospital. Det är inget särskilt gammalt sjukhus, åtminstone efter engelska förhållanden, men det har som de flesta sjukvårdsinrättningar en intressant historia med många originella inslag.

Tanken på ett sjukhus i Croydon framfördes av några intresserade stadsbor vid ett möte i samhällets stadshus år 1866, och när Croydon General Hospital något senare slog upp sina portar föreskrev stadgarna att det skulle stå öppet för alla sjuka utom personer som var sinnesrubade eller led av smittkoppor eller tuberkulos i framskridet stadium. Personer som var hemfallna åt dryckenskap eller var passionerade kort- eller tärningsspelare ägde ej heller tillträde och till de icke önskvärda hänfördes även missbrukare av svordomar. Man var sträng på den tiden.

Det är ju bara några år sen den engelska sjukvården förstatligades och Croydon General Hospital var likt alla andra sjukhus i England på den tiden för sin existens hänvisat till frivilliga bidrag och donationer. Det gällde alltså att tigga pengar och att ekonomisera med vad man lyckades skrapa ihop. Att skaffa fram pengar låg i första hand sjukhusets sekreterare, han blev ett slags handelsresande i välgörenhet och hade vid sidan av en fast lön på £ 35 om året en provision av fem procent på alla frivilliga bidrag och två och en halv procent på alla donationer han lyckades tillföra sitt sjukhus.

Att handskas varligt med de mödosamt hopskrapade slantarna låg anstaltens

Croydon General Hospital.

husmor. Hon hade instruktioner att väga och mäta upp alla livsmedel och att kontrollera att ingenting kastades bort eller smugglades ut från sjukhuset.

Den första husmodern i Croydon General Hospitals historia var en kvinna vid namn E. Gill. När man läser om anstaltens förflutna förstår man mycket snart att hennes liv sannolikt inte var någon dans på rosor. Fru Gill hade under sig en personal bestående av en sköterska, en kokerska och en vaktmästare. När sjukhuset var en månad gammalt hade samtliga anställda utom husmor Gill avskedats, vaktmästaren och kokerskan för uppstudsighet och sköterskan för att hon inte orkade med sitt arbete.

Men därmed var det inte slut på besvärigheterna. Den nya sköterskan och kokerskan fick bägge tyfus och den nya vaktmästaren blev arbetsförmögen på grund av bensår. Kokerskan hade inte väl kommit på benen igen förrän hon måste avskedas på grund av arbetsvilja och i samma vecka sade den tillfrisknande vaktmästaren upp sig. Och där stod husmor Gill igen med sin rentvättade hals.

Men allt måste gå — och allt ordnar sig. Några år senare dök det upp en man vid namn Ainsworth, som erbjöd sig att dra sjukhusets klockor mot ett arvode av £ 1 årligen och som samtidigt förband sig att skänka den intjänade summan till anstalten. Förslaget antogs med förtjusning.

Framt omring 1880 finns en anteckning om att sjukhuset tecknade kontrakt med en firma för leverans av åttio liter öl till ett pris av sju shilling, varvid man dock försiktigtvis föreskrev att sjukhusstyrelsens medlemmar skulle avsmaka ölet innan det levererades.

1886 fick sjukhuset sin första telefon installerad och i början på 1900-talet, ett av de allra första åren under det nya seklet, infördes tilltalsordet "syster" för sjuksköterskorna på anstalten. 1917 erbjöd sig en frisör i Croydon att utföra hårklippning på patienterna till det facila priset av tre pence d. v. s. omkring 20 öre gången och rakning till halva detta pris. Samma år fick Croydon General Hospital av en dam vid namn Mary Watney motta en donation på femhundra pund. Hon testamenterade också sin utsökta vinkällare till sjukhuset men olyckligtvis visade sig 150 buteljer vara dåligt korkade, vilket av åtskilliga ansågs som det inte minst allvarliga bakslaget i detta sjukhus långa och ärorika historia.

Friskare fläktar

Det är inte tu tal om att den friskare, radikalare och människovärdigare syn på sanatoriepatienterna och deras situation för vilken de lungsjuka själva kämpat så länge, nu håller på att bryta ner en fördomsfull opinion. Man märker det inte minst på den ökade publiciteten kring de sanatorievardades problem, en publicitet som gett de sjuka själva en helt annan möjlighet än tidigare att lägga fram sin situation och kräva ett tillrättaliggande av vad som fortfarande framstår som missförhållanden.

Denna reflexion är närmast föranledd av en läsvärd artikel av Rune Johansson, "Jag hade lungrot", i tidningen Allt nr 9 1949. Författaren skriver bl. a.:

"Jag kunde konstatera, att vården på sanatoriet stod på ett synnerligen högt plan, men att det trots detta fanns anledning till kritik. Den visade allvarliga symptom på elefantsjuka, löpandeband-

effektiviteten fick man på för stor bekostnad av individens intressen. Människan själv hotades att komma bort, och läkarna blev för mycket av driftiga ledare i botandets storindustri, säkerligen utan deras egen vilja. Den stora rondan var enformighetens efterlängtnade eller fruktade avbrott, då gavs besked om baciller i spottproven, operationer, uppgångstimmar och utskrivning. De patienter, som hade sinne för komik bevitnad den teatraliskt snabba entrén av läkarkandidater och sjuksystrar inte utan ett visst löje. Men de försagda och blyga vägrade inte fråga om ting, som för dem var de angelägnaste. Förtroendet fläktades bort av de fladdrande läkarrockarna."

Författaren ger några bra minnesbilder från sin egen sanatorievistelse. Här är en av dem:

"Vi ligger i våra sängar i en lång rad ute på friluftshallen. Det är en vacker sommardag, trädgårdsmästaren går strax intill och krattar i trädgårdsgångarna. Bredvid mig ligger en blond bondpojke; han ser spant på krattaren, och de krattiga händerna plockar oroligt på täcket. Så märker han att jag iaktar honom, och han ler generat och säger: — Man gör banne mej sönder av att ligga så här."

Man borde ha satt något verktyg i händerna på den där pojken, men arbetsterapi var tyvärr ett okänt begrepp på detta sanatorium. Och man kunde bevitna, hur arbetsoro i tomgång blev slö resignation hur trådarna till livet där ute brast efter en. Lungotspatienten ska inte endast räddas från döden utan bör även räddas till livet."

I en redaktionell kommentar till Rune Johanssons artikel ställer Allt följande krav:

att den ofta maskinmässiga vården på sanatorium inte förkväver intresset för individen

att permissioner beviljas oftare än vad som nu är fallet

att smitträdslans fördomar avlivas av alla rättänkande svenska medborgare

att extrarummen slopas och vården anpassas enbart med hänsyn till den sjukas verkliga behov

att varje sanatorium får en "andlig" rådgivare, gärna någon med personlig erfarenheter av den lungsjukes behållning

att arbetsterapi införes på de sanatorier där så är möjligt och framför allt

att myndigheterna skapar resurser för de lungsjukas gradvisa anpassning till det gamla arbetet eller för eventuell om-

STOCKHOLM

Bengtssons Litografiska

23 22 20 Sveavägen 90, Stockholm 23 22 20

MODERNT OFFSETTRYCKERI

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens erkända sjukkassa

STOCKHOLMS LÄNS

ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — Stockholm

Tel. 23 09 85

BORÅS och SÖDRA
ÄLVSBORGS LÄN

AB Corsettindustri

— BORÅS —

NAMNANROP:

A. B. C.-KORSETT

A.B. Kamgarn

BORÅS

Gusums Blixtlås

FABRIKSNEDERLAG

D. G. Rudholm & C:o

Tel. 119 07 & 144 07

Borås

BIL-SERVICE AB

BORÅS

Allt i bilbranschen

AB NORRMALMS GJUTERI & MEK. VERKSTAD

Telefon 103 93

— BORÅS —

GJUTGODS och REPARATIONSARBETEN för TEXTILINDUSTRIEN

BORÅS och SÖDRA
ÄLVSBORGS LÄN

Borås

Fabriksnederlag

DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS

FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

FRITSLA

Konfektionsfabrik

Fritsla

Tel. 701 22

NYA SNICKERIFABRIKEN

Gånghester

Byggnadssnickerier - Trävaror m. m.

Telefon 128 01

BORÅS

BETALD ANNONSPLATS

GÄVLE

VACKRA MÖBLER

STIL — KVALITET — LÅGA PRISER

AB SÖRMANS MÖBELAFFÄR

Drottninggatan 11, Gävle. Telefon 875

Sandviken. Telefon 3472

HALMSTAD

AB Halmstads Murbruksfabrik

har

1) stora grusfyndigheter med förstklassigt material, 2) Hallands största och modernaste sorteringsfabrik, 3) en kapacitet av c:a 30 km. per tim., 4) marknadens billigaste priser, vilket borgar för säkra och förstklassiga leveranser såsom t.ex. till nybyggnaderna vid Malcus Verkstäder, Halmstads Järnverk och Nordiska Maskinfilt, där stora fordringar ställs på materialet.

Fabriken vid Wapnö Gruståkt, där även en tidsenlig cementvarufabrik är uppförd.
Tel. 2143, 2849

GYNNA

Status annonsörer!

HOLMEJA

**BÖKEBERGS
SOMMARRESTAURANG**

Lunch - Dine - Soupe

Bordbeställningar

Tel. 22, Holmeja

JÖNKÖPING

FARMA

Sjukvårds- och teknisk affär. Fullständig sortering i sjukvårds- o. förbandsartiklar. Parfymeri och tekniska varor.

Tel. 595 Klostergatan 65 Tel. 595

JÖNKÖPING

**June-Munktell
Marinmotor**

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg

AKTIEBOLAGET

JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

Jönköping. Telegr.-adr.: Motor

Telefoner: 197, 897.

BETALD ANNONSPLATS

KULLADAL

Byggnads AB Malmsjö & Persson

Lindesborgsväg. 97 - Tel. 243 41, 248 14

KULLADAL

Utför nybyggnader - ombyggnader och reparationer

LUND

3 populära matställen

Konsumrestaurangen, Bantorget 6

Fenixrestaurangen, Skomakaregatan 3

Petri Pumpa Bar, S:t Petri Kyrkogata 7

LUND

M A L M Ö

CAFÉ SLOTTSPARKEN

REKOMMENDERAS

Smörgåsar, luncher och supéer
Även inneservering.

**Alfred Anderssons
BAGERI**

LOCKARP Tel. Malmö 296 91

Pröva våra goda brödsorter!

Säljes i de flesta affärerna i Malmö

TEATERKAFÉET

PILDAMMARNÄ

REKOMMENDERAS

Tel. 255 26 Olga Hellqvist

O. NORMANNS FRÖHANDEL

Etabl. 1885

Skomakargat. 4. Tel. 201 78, 781 54

Postgiro 14009

BETALD ANNONSPLATS

SUNDSVALL

Järnkonstruktioner och smiden

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad

Telefoner 4757, 4767 — SUNDSVALL

UPPSALA

CHR. RABÉN S E F T R.

(A. Widman)

Kungsängsgat. 7 UPPSALA Tel. 303 79

Affären etabl. 1849. Största sort. av

Sjukvårds- och Optiska artiklar.

Slipningar och reparationer utföras.

UPPSALA

DERBER

A.-B. Hj. Söderberg

UPPSALA

KUNGSÄNGENS

KEMISKA TVÄTT

Kungsängsgatan 23

Tel. 382 52

REKOMMENDERAS

Byggmästare

Gösta Gustafsson

STARBY, SPANNARP

Utför såväl nybyggnader som
reparationer, reellt arbete och

humana priser

— Kostnadsförslag lämnas på begäran —

Tel. 89 Starby

**John Torstensson
Malmö**

KONSULTERANDE INGENIÖR FÖR
VÄRME-, VENTILATIONS- OCH
SANITETSTEKNISKA ANLÄGG-
NINGAR

Kontor: Idungsgatan 36. Tel. 160 59

Bostad: Dalaplan 4. Tel. 160 59

Aktiebolaget

CARL GERNER

Etablerad 1884

Stora Nygatan 34, MALMÖ. Tel. 235 91, 203 14

VÄRME- och SANITÄRA ANLÄGGNINGAR
REPARATIONER

Duktiga och humana montörer - Gott arbete

Låga priser - Reel behandling